Jaargang 116. Woensdag, 15 Julij 1857. No. 84.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD
voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant is verzonden *Bijblad* no. 11, inhoudende: *Verslag van de handelingen der Provinciale Staten van Groningen.*

VERKOOP VAN
OP WORTEL STAANDE ROGGE.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* brengen ter kennis van belanghebbenden, dat Mr. J. L. TRIP, Rentmeester van de *Stads Veenen* en *Ter Apel*, ten overstaan van den Notaris Mr. J. R. VOORMEULEN VAN BOEKEREN, op WOENSDAG den 15den Julij 1857, des namiddags te 2 uur, in 10 Perceelen, ter Verkoop zal aanbieden: ongeveer 10 Bunders bijlangs het *Stads-Kanaal* op wortel staande **ROGGE.**

Zamenkomst ten Huize van den Verlaatsmeester SWART, achter [illegible]

GRONINGEN, 1 Julij 1857.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

VERKOOP VAN TOPGRAS.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* brengen ter kennis van belanghebbenden, dat Mr. J. L. TRIP, Rentmeester van de *Stads Veenen* en *Ter Apel*, ten overstaan van den Notaris Mr. J. S. G. KONING, op VRIJDAG den 17den Julij 1857, des namiddags te 3 uur, te *Ter Apel*, op de plaats zelve, publiek ter verkoop zal doen veilen: diverse perceelen **TOPGRAS**, alles staande om en bij *Ter Apel*.

GRONINGEN, 1 Julij 1857.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

De betrekking van **ONDER-OPZIGTER** bij de **Vereeniging van Korenmeters** te *Groningen* vacant zijnde, zoo worden degenen, die verlangen tot de **vervulling dier betrekking** in aanmerking te komen, verzocht, zich ten dien einde schriftelijk te wenden tot een der ondergeteekenden, Commissarissen van de Korenbeurs, bij wie tevens nadere informatiën zijn te bekomen.

GRONINGEN, 14 Julij 1857.

H. H. SCHUITEMA.
E. MULDER.
JB. MESDAG.
J. SCHILTHUIS, U.G.z.

NIEUWSTIJDINGEN.

TURKIJE.

Omtrent de schandelijke ter dood brenging van een Israëliet te Tunis, waarvan in ons voorlaatste nommer is melding gemaakt, worden de volgende bijzonderheden medegedeeld: Hij was een voerman van beroep en kwam met zijne kar eene der stadspoorten binnenrijden. Het paard struikelde en een jonge Turk, die vreesde met een der wielen in aanraking te komen, voegde den voerman allerlei smaadredenen toe. De Israëliet, in drift ontstoken of misschien door het gebruik van drank opgewonden, beantwoordde dit zeer onzacht. Terstond riep de Turk, met de ingekankerde godsdiensthaat aan zijne natie eigen, dat de man de wet van den Profeet had gelasterd. Dit woord vond weerklank en verspreidde zich als electriek vuur. Meer dan 24 getuigen waren gereed de waarheid er van te bevestigen en terstond werd er eene akte van beschuldiging opgemaakt.

De Israëliet moest reeds toen allerlei baldadigheden ondervinden en met moeite bragt men hem voor den vrederegter. Van daar werd hij naar de gevangenis gebragt, en den volgenden dag de zaak voor den Bey gebragt zijnde, werd de behandeling door dezen aan de charrâ, eene regtbank uit de hoofden van de Turksche godsdienst bestaande, opgedragen. De uitslag was niet twijfelachtig. Na het eerste onderzoek werd hij met zoo vele ketenen beladen, dat alle beweging hem onmogelijk was en na drie dagen werd het doodvonnis uitgesproken.

De betrekkingen van den ongelukkige doorliepen radeloos de Europesche wijk, en begaven zich naar den Franschen consul om zijne tusschenkomst te verzoeken. De heer *Roches* ijlde naar den Bey, stelde alle pogingen in het werk om vertraging van het vonnis te verkrijgen en een geregtelijken moord te verhinderen, maar vruchteloos. De Bey was onverbiddelijk, en naauwelijks was de consul vertrokken of de Bey deed den Israëliet overbrengen om het doodvonnis te hooren lezen.

Met de uitvoering werd haast gemaakt, en de pen weigert bijna er al de ijsselijkheden van te beschrijven. De ongelukkige ontving eerst op verschillende plaatsen des ligchaams 17 sabelhouwen. Daarna werd hij onthoofd, en naauwelijks was dit geschied of het volk maakte zich van het hoofd meester, men groef de oogen uit, sneed de neus en ooren af en wierp de stukken daarvan voor de honden. Daarna plaatste men het verminkte hoofd op den romp om tot de steeniging over te gaan.

Eenige uren daarna kregen de Israëlieten de vergunning het lijk van hunnen geloofsgenoot naar de stad te voeren en te begraven, en slechts met list heeft men het uit de hand der bevolking kunnen redden, want aan de poort stond eene digte massa te wachten, om zich van het lijk meester te maken en het door de straten der stad te sleuren.

Wanneer zal de beschaving ook daar doordringen?

ITALIË.

De Sardinische minister van binnenlandsche zaken heeft den 11den dezer in den senaat verklaard, dat in het geheel bij de opstandelingen te Genua zijn in beslag genomen 50 geweren, 200 pistolen en 240 dolken.

Bijna al de zamenzweerders, te Genua gearresteerd, zijn uit de Romeinsche legatiën afkomstig; zij waren allen van goede reispassen voorzien en hadden, naar mate van de belangrijkheid der te vervullen rol, eene grootere of kleinere hoeveelheid geld bij zich. — Ook de opstandelingen te Livorno gearresteerd, ontbrak het niet aan geld. Op den dag der opstand in beide steden uitbrak, was onder het volk veel geld in omloop. De Sardinische regering heeft door naauwkeurige nasporingen vernomen, dat sedert verscheidene maanden twee personen van goede passen en een groot aantal geldzakken voorzien, de grenzen van Piëmont herhaalde malen overtrokken naar een der naburige staten. Het is thans bewezen, dat de opstand met de te Parijs ontdekte zamenzwering tegen het leven des Keizers, in verband stond.

De geruchten welke in omloop waren, volgens welke de opstand zich op eene bedenkelijke wijze in Calabrië en andere deelen van Napels uitbreidde, hebben zich niet bevestigd.

Volgens de verklaring van het officiële orgaan, zijn de opstandelingen die aan de vervolgingen der troepen ontsnapt waren, den volgenden dag door de stedelijke garde en de jagers geslagen. Dertig der opstandelingen zijn gedood, terwijl alle anderen gearresteerd zijn. Van wege den Koning is aan het leger en de marine dank gezegd voor den betoonden moed en trouw.

Particuliere berigten uit Napels schetsen den toestand als zeer gunstig. In plaats van de droevige gebeurtenissen, waarvan zijn rijk het tooneel is geweest, als eene waarschuwing te beschouwen, ziet Koning *Ferdinand* in de gehoorzaamheid en de kalme houding der Napolitanen, tegenover de aanvallers tot opstand, eene goedkeuring van zijn stelsel.

Den 5den dezer werd de van Milaan komende diligence op 1½ mijl afstands van Cingia door een twaalftal gewapende roovers aangevallen, die het rijtuig met de reizigers tot 200 schreden van den weg in een korenveld voerden. Daar eischten zij van den conducteur, onder bedreiging met den dood, den sleutel van de geldtrommel, terwijl een hunner zijn geweer afvuurde zonder iemand te kwetsen. Ziende dat de conducteur geen sleutel had, lieten zij de passagiers afstijgen en beroofden hen van hun geld en voorwerpen van waarde. Daarmede niet tevreden, begaven zij zich in de diligence, openden met breekijzers de bewaarplaats van het geld, en namen alles weg wat zij er vonden, ten bedrage van ongeveer 35,000 zwanzigers. Dit alles geschiedde op klaarlichten dag, des voormiddags te 11 uur.

SPANJE.

Volgens de jongste brieven uit Madrid hadden de hier en daar in Spanje uitgebroken onlusten en andere bedenkelijke verschijnselen onder de vrienden des kabinets zoo veel bezorgdheid verwekt, dat verscheiden leden der Cortes van de ministeriële partij besloten, een bepaald voorstel te doen om het gouvernement met dictators-gezag te bekleeden; zij hadden reeds stappen tot uitvoering van dat voornemen gedaan, toen het kabinet verklaarde, dat het geene uitbreiding zijner magt noodig achtte om aan de tegenwoordige moeijelijkheden het hoofd te kunnen bieden; hierop hadden zij hun besluit opgegeven.

PORTUGAL.

De Koning van Portugal heeft onlangs, gelijk men weet, de vergaderde kamers verwittigd van zijn voornemen, om eerlang eene huwelijksverbindtenis aan te gaan, zonder den naam der aanstaande Koningin bekend te maken. Thans berigt het *Journal des Débats*, dat de Koning eene prinses van den Katholijken tak van het koninklijke geslacht van Pruissen zal huwen, namelijk eene dochter van den vorst van Hohenzollern-Sigmaringen, die in het jaar 1849 het souverein gezag over zijn vorstendom aan zijnen neef den Koning van Pruissen afgestaan heeft.

DUITSCHLAND.

Bij de toenemende schaarschheid en duurte van het hout, verheffen zich in Duitschland vele stemmen tegen de zorgeloosheid, waarmede de bosschen worden omgehouwen en vernietigd, zonder dat het noodige wordt gedaan, om een volslagen gebrek van dit onmisbaar artikel te verhoeden. Bovendien neemt men alom den nadeeligen invloed waar, welken dit verdwijnen der bosschen op het klimaat en den waterstand der stroomen uitoefent.

— In het Hannoversche wordt thans de zijdewormenteelt op een groote schaal en met het beste gevolg uitgeoefend. Van de ziekte, die in Italië en het zuidelijk gedeelte van Frankrijk zoo veel verwoesting onder de zijdewormen heeft aangerigt, is daar nog geen spoor voorhanden.

— Berigten uit Weenen melden, dat de Koning van Pruissen aldaar door de bevolking op de hartelijkste wijze is ontvangen. De Keizer was den Koning te gemoet getrokken. Laatstgemelde was gekleed in de uniform van kommandant van het Oostenrijksche huzarenregement dat zijn' naam draagt, terwijl de Keizer in de uniform van kolonel der Pruissische grenadiers verscheen. Het bezoek van den Koning van Pruissen aan het Oostenrijksche hof wordt op dit oogenblik met te meer genoegen gezien, omdat de overeenstemming van de twee groote Duitsche mogendheden in het Deensche geschil thans vooral allerwenschelijkst wordt geacht.

Zij hebben, blijkens een telegrafisch berigt, besloten om vooralsnog de houding af te wachten, welke de Deensche regering tegenover de bijeen te roepen standen der hertogdommen zal aannemen, en in hoe verre die regering de regten dezer landschappen in overeenstemming met de algemeene Deensche constitutie zal willen brengen. Blijkt daaruit, dat de bijeenroeping dezer standen slechts voor de leus heeft plaats gehad, en dat de Deensche regering op nieuw eene beslissing der hoofdpunten van bezwaar zal trachten te ontwijken, dan zal de zaak voor de Bondsvergadering gebragt, en de tusschenkomst van geheel het Duitsch verbond gevorderd worden.

— Een dagblad meldt, dat het verbod, hetwelk in eenige Hongaarsche dorpen onlangs uitgevaardigd was, en ten doel had om Joodsche familiën te bevelen geene Christelijke dienstboden in dienst te houden, van hooger hand is opgeheven.

LUXEMBURG.

In het groothertogdom Luxemburg hebben den 7den dezer de voorbereidende verkiezingen plaats gehad. Te oordeelen naar hetgeen in de hoofdplaats heeft plaats gegrepen, was de strijd zeer levendig en is hij geëindigd met de algemeene nederlaag der regering. Van de 26 kiezers die benoemd moesten worden, zijn bij de eerste stemming slechts 6 gekozen, 4 van welke tot de oppositie behooren. Over de 20 andere kandidaten moest alzoo worden herstemd. Dit geschiedde den 8sten en de uitslag er van was, dat de kandidaten der oppositie allen hebben gezegevierd.

»De clericale partij — zegt een schrijver uit de hoofdstad — had zich geheel aan de zijde der regering geschaard, maar deze alliantie heeft haar niet kunnen redden. De uitslag kan dan ook niet anders dan een geweldigen indruk maken. Het blijkt nu, dat de hoofdstad, de zetel der verlichting van het land, het stelsel der regering geheel en al veroordeelt. Deze veroordeeling is des te duidelijker, daar de door de regering voorgestelde kandidaten tot het meerendeel achtingswaardige mannen waren. Het is van den anderen kant waar, dat op de regeringslijst niet minder dan zeven leden van ééne familie, de familie *Paquet*, voorkwamen, waarvan onze doorluchtige minister van binnenlandsche zaken een der roemrijkste spruiten is.

»Te Diekirch (de tweede stad van het land, welke zich altijd onderscheidde door haren regeringsgezinden ijver) zijn drie kandidaten der oppositie gekozen. Te Echternach daarentegen hebben de ministeriëlen gezegevierd. Zie hier wat daarvan de oorzaak is. Diekirch en Echternach hebben elk een garnizoen van een bataljon. Daar nu het contingent aanzienlijk verminderd is, is er sprake van om al wat van de troepen overblijft, in een enkel garnizoen te vereenigen. Vandaar natuurlijk eene worsteling tusschen Echternach en Diekirch, welke beiden de voorkeur verlangen. Men heeft dus getracht op de verkiezingen te werken, door te verstaan te geven, dat zoo de verkiezingen niet gunstig uitvielen in eene dezer plaatsen, de mededingende plaats het garnizoen zoude krijgen.

»Te Mersch, de zetel van het nieuwe commissariaat, waar de districts-commissaris en de burgemeester, de broeder van den minister van financiën, op de lijst waren gesteld, werden de ministeriële kandidaten totaal geslagen. Het resultaat der verkiezingen van het platteland is nog niet geheel en al bekend. Het heeft overigens geen grooten invloed, noch staatkundige beteekenis.

»De staatkundige worsteling heeft zich om zoo te zeggen uitsluitend in de hoofdstad geconcentreerd. De bladen hebben zich slechts bezig gehouden met de verkiezingen te Luxemburg zelf, omdat zij zeer goed gevoelden, dat de zedelijke werking slechts hier verkregen konde worden. Laat ons hopen dat men er niet in slagen zal bij onzen souverein het gewigt der manifestatiën van onze hoofdstad te verzwakken."

GROOT-BRITTANJE.

Het Hoogerhuis heeft eene merkwaardige beslissing genomen. Het heeft (gelijk onder de telegrafische berigten in ons vorig nommer werd medegedeeld) de voordragt tot wijziging van den parlementseed, waardoor de Israëlieten niet langer van het Lagerhuis uitgesloten zouden worden, bij de tweede lezing verworpen met eene meerderheid van 34 stemmen. Het is dus aan zijn stelsel van uitsluiting en onverdraagzaamheid op dit punt getrouw gebleven.

Deze beslissing moet voornamelijk aan lord *Derby* toegeschreven worden, die begreep dat de Israëlietische natie niet geschikt was tot deelneming aan de wetgeving voor Christelijke volkeren. „De Hebreeuwen, zeide hij, werden bij Goddelijk besluit over de geheele oppervlakte der aarde verspreid, doch zij hielden nog hunne nationaliteit onwrikbaar in stand, uitziende naar den tijd, dat hunne oude regten en privilegiën hersteld zouden worden, levende in eene afzondering van hunne medeburgers, tusschen welke en hen zelven inderdaad eene onoverkomelijke kloof was. Zij worden, zoo als lord *Lyndhurst* bij eene vorige gelegenheidgezegd had, beschouwd als vreemdelingen, zoowel wat afkomst, godsdienst als taal betrof." Spr. wilde daarom de Israëlieten niet het volle bezit van al de burgerlijke regten betwisten, welke het overige deel der bevolking bezit, doch hij betwist de bevoegdheid om hun eene wetgevende magt te schenken over eene Christelijke natie, welke zoo zeer verschilt in gewoonten, belangen, karakter en godsdienst.

De baron *Rothschild* zal alsnu geen zitting kunnen nemen in het Lagerhuis, niettegenstaande het mandaat der hoofdstad het gewild had. Tot dus verre is, zoo als men zich welligt zal herinneren, door deze weigering tot toelating, zijn zetel onvervuld gebleven, hetgeen waarschijnlijk thans niet langer zal plaats hebben, daar hij voor eenigen tijd verklaard heeft voor zijn mandaat te zullen bedanken, indien het Hoogerhuis ook ditmaal in zijne weigering mogt blijven volharden om den parlementseed te wijzigen. Eene andere vraag is het echter of de hoofdstad hem niet op nieuw zal verkiezen, en alzoo tegen de beslissing van het Hoogerhuis blijven protesteren.

— De regering heeft in het Lagerhuis eene som van 500,000 ponden sterling aangevraagd voor de eerste uitgaven voor den oorlog tegen China, alsmede eene gelijke som, om de helft der kosten van den afgeloopen oorlog tegen Perzië te betalen, terwijl de andere helft voor rekening der Oost-Indische compagnie blijft. Tot bestrijding dezer onverwachte vermeerdering van uitgaven heeft de regering voorgesteld de trapsgewijze verlaging van het invoerregt op thee en suiker vooreerst, en wel tot 1860, te staken.

— De berigten uit alle oorden des lands luiden gunstig voor de granen; wel zijn zij in enkele streken achterlijk, ten gevolge van de geweldige droogte der laatste dagen, doch over het algemeen is de stand der gewassen voldoende, hetgeen ook het geval is met de aardappelen.

— Bij de regering is uit Indië het berigt ontvangen, dat de muitelingen voor Delhi verslagen waren, en dat men hun 26 kanonnen had ontnomen. De Britsche troepen maakten zich gereed om een aanval op de met granietmuren omgeven stad te doen.

In Bengalen had weder veel desertie plaats gehad onder de inlandsche troepen. Meer dan 30,000 van deze waren gedeserteerd, doch de bevolking hield zich rustig.

Generaal *Anson* is te Kurnaul gestorven; hij had zich op weg begeven om het bevel over de troepen in Delhi op zich te nemen. Sir *Colin Campbell* is tot zijn opvolger benoemd, en Zaturdag naar Marseille vertrokken.

Tevens wordt berigt, dat, hoewel de opstand bijna onderdrukt was in het presidentschap van Calcutta, een tweede niet minder krachtig oproer in Lahore was uitgebroken. Deze volkrijke stad wordt thans gerekend 120,000 inwoners te bezitten. Zij is met eene dubbele rei verdedigings-werken omgeven, waarvan de buitenste omstreeks 2 uren in omtrek heeft. Waar dus aan de eene zijde het onheil is verminderd, is het aan den anderen kant weder even krachtig komen opdagen.

Volgens te Weenen ontvangen tijdingen uit Bombay, loopende tot den 13den Junij, zoude de opstand algemeen wezen in geheel Bengalen en het noord-westelijk gedeelte van Indië. Delhi was nog steeds in de magt der rebellen, doch de hoogten rondom de stad waren door de koninklijke troepen genomen.

De *Times* heeft depêches uit Indië, die geruststellender luiden. Te Bombay hield men de crisis voor afgeloopen. De in die stad en Madras liggende regementen hielden zich getrouw. Te Bombay had de bank den interest verhoogd. Te Calcutta was het geld ruim.

— Berigten uit China houden in, dat de bevelhebber *Elliot* een aanval tegen Canton voorbereidde.

FRANKRIJK.

De *Moniteur* behelst een uitvoerig betoog, waarin hij de natie tracht gerust te stellen omtrent de vermeende uitbreiding der oppositie. Wel heeft de oppositie zich op enkele plaatsen krachtiger aaneen gesloten, met name te Parijs, doch over 't geheel is zij zeer afgenomen.

Om dit aan te toonen, gaat het blad de onderscheidene verkiezingen na, welke sedert den 10den December 1848, met toepassing van het algemeene stemregt in Frankrijk hebben plaats gehad. Die verkiezingen waren vijf in getal, te weten: de verkiezing van den president der republiek; de bekrachtiging van den *coup d'état* van den 2den December 1851, de afkondiging van het Keizerrijk in 1852 en de verkiezingen tot leden van het Wetgevend Ligchaam in 1852 en 1857.

Uitgebragte stemmen:	Voor Napoleon:	Voor de oppositie:
10 *December* 1848. *Verkiezing van den president:*		
7,449,471.	5,534,520.	1,879,298.
20 *Dec.* 1851. *Bekrachtiging van den coup d'état:*		
8,116,773.	7,439,216.	640,737.
22 *Nov.* 1852. *Afkondiging van het keizerrijk:*		
8,140,660.	7,824,189.	253,145.
Dec. 1852. *Verkiezing voor het wetg. ligchaam.*		
6,222,983.	5,218,602.	810,962.
Junij 1857. *Verkiezing voor het wetg. ligchaam.*		
6,136,664.	5,471,888.	571,859.

De cijfers van deze onderscheidene stemmingen toonen, volgens den *Moniteur*, duidelijk aan, dat sedert 1848 het getal opposanten, niettegenstaande de gelatene vrijheid om te klagen door middel der dagbladen, steeds is verminderd; dat Frankrijk nu vijfmalen is geraadpleegd en vijfmalen heeft getoond, niet van gevoelen te zijn veranderd.

Ten slotte verklaart de *Moniteur*, dat de regering gedurende de laatste verkiezingen de meest mogelijke vrijheid toegestaan heeft, maar dat van nu af alle verdere discussiën slechts strekken zouden om de gemoederen noodeloos in onrust te houden. Men kan dit als eene zijdelingsche waarschuwing aan de dagbladen der oppositie beschouwen.

De heer *Darimon*, gekozen afgevaardigde der oppositie, ziet, naar men verneemt, af van de jaarwedde hem als afgevaardigde uit te betalen, en staat ze af ten behoeve der armen van het district dat hem gekozen heeft.

De heer *Bertrand*, die zich als »kandidaat der menschheid" te Parijs bij de kiezers had aanbevolen, verscheen bij de officiële telling der stemmen op het stadhuis en verlangde te weten hoe veel stemmen op hem waren uitgebragt. Toen men hem verzekerde dat hij slechts 15 had gekregen, protesteerde hij luide daartegen en zeide dat hij minstens 15,000 moest hebben.

— De Fransche akademie van schoone kunsten heeft in hare zitting van Zaturdag met algemeene stemmen tot lid verkozen prins *Napoleon*.

— Men weet dat het plan van den heer *de Lesseps*, tot doorgraving der landengte van Suez, in Frankrijk bij het publiek en ook in hooge kringen en wetenschappelijke collegiën grooten bijval heeft gevonden; hij zelf is een Franschman en zijn plan wordt in Frankrijk eenigermate als eene nationale onderneming beschouwd. Men is er dan ook niet te vreden over de onbewimpelde verklaring van lord *Palmerston*, waaruit gebleken is dat het Britsche gouvernement zich voortaan openlijk met alle magt tegen de uitvoering van dat plan zal verzetten; maar men voedt er nog de hoop, dat het desniettemin tot uitvoering

zal komen. Zoo zegt de *Constitutionnel*, eene der ministeriële dagbladen van Parijs: »Het Engelsche gouvernement moet zich niet inbeelden dat het, zoo lang als het zal goedvinden, die onderneming zal kunnen tegenhouden. Het kan daaraan groote hindernissen in den weg leggen; het kan het tijdstip, waarop zij tot uitvoering komt, vertragen; maar zijne verkeerde inzigten zullen ten laatste voor de kracht der waarheid, voor het belang van het menschdom moeten onderdoen. Staat het eenmaal vast, dat de uitvoering van zulk een plan geene onmogelijkheid is, dan is de uitvoering zeker; of het iets vroeger of iets later uitgevoerd wordt, maakt weinig uit. Maar onzes inziens is de uitvoering niet ver meer af; immers in het Britsche Parlement is het laatste woord over deze zaak nog niet gezegd."

De vertegenwoordigers van den Britschen handelsstand zijn het ook volstrekt niet eens met de stellige verklaring van den minister. Al de voorname kamers van koophandel van het Vereenigd Koningrijk hebben reeds hunnen bijval aan het plan van den heer *de Lesseps* geschonken.

Tegenover de bewering van *Palmerston*, dat de kanalisatie van Suez aan Egypte meer gelegenheid zou geven om zich van Turkije af te scheiden, voert men aan, dat de Onderkoning van Egypte zelf daarop reeds heeft geantwoord door te doen opmerken, dat de beheerder van dat land, die met vijandige voornemens jegens zijnen vorst bezield was, de uitvoering van het plan niet gunstig zou zijn. Het kanaal van Suez toch brengt Turkije nader bij Arabië en Mekka, welker bezit de bron van eerbied en gehoorzaamheid is welke alle geloovigen verschuldigd zijn aan den opvolger van den profeet. Bovendien is de geheele kust van Damiate tot Syrië thans zonder toezigt, en niets zou gemakkelijker vallen dan om troepen in Syrië te doen trekken, terwijl het bestaan van het Suez-kanaal eene dusdanige onderneming moeijelijker zou maken.

De raadselachtige bezorgdheid van lord *Palmerston* voor de magt van Turkije is alzoo blijkbaar slechts een voorwendsel. En wat de andere tegenwerping betreft, als zoude die kortere weg gevaarlijk kunnen worden voor het uitsluitend behoud der Engelsche heerschappij in Britsch-Indië, zoo achten anderen in tegendeel dien weg volstrekt noodig voor de veiligheid dier bezittingen, welke op dit oogenblik vrij wat minder gevaar zouden loopen, indien men in weinige weken een groot aantal troepen derwaarts kon overvoeren.

— De oogst in geheel Frankrijk zal, naar alle waarschijnlijkheid, zeer overvloedig zijn. De minister van oorlog heeft, ten behoeve van grondeigenaren, die daaraan behoefte mogten hebben, militaire werklieden beschikbaar gesteld. De daartoe strekkende verzoeken moeten door de prefecten zijn goedgekeurd.

— Er worden weder nieuwe troepen naar Algiers gezonden, onder anderen heeft het 17de bataljon jagers bevel ontvangen onmiddellijk derwaarts te vertrekken. Men merkt dit als een bewijs aan, dat er nog altijd krachtige tegenstand wordt geboden, of dat de verliezen aanzienlijker zijn geweest, dan officiëel is opgegeven.

BELGIË.

Uit Konstantinopel verneemt men dat den Belgischen zaakgelastigde *ad interim* bij de Porte, den heer *Jooris*, aldaar van wege de regering de meest heusche en hartelijke ontvangst is te beurt gevallen, zoodat dus hoe langer hoe meer blijkt dat de maatregel tegen den heer *Blondeel* genomen, een geheel persoonlijk karakter had en de Porte evenveel prijs stelt als vroeger op de voordurende goede verstandhouding met België.

— Zondag heeft de eerste afkondiging plaats gehad van het huwelijk van den Oostenrijkschen aartshertog *Ferdinand Maximiliaan Jozef Marie* met de Belgische prinses *Marie Charlotte Amélie Auguste Victoire Clémentine Léopoldine.*

NEDERLAND.

Tweede Kamer der Staten Generaal.

Beraadslagingen over het wetsontwerp op het lager onderwijs.

Zitting van Vrijdag den 10*den Julij.*

Aan de orde is de voortzetting der beraadslagingen over de eerste drie alinea's van art. 22 van de wet op het lager onderwijs.

De *minister van justitie* vraagt nog eenige oogenblikken van de Kamer om te voldoen aan eene gedane toezegging, tot betoog, dat de opleiding tot Christelijke deugd, in de wet opgenomen, allezins heeft eene practische beteekenis en geenszins als een holle klank kan worden beschouwd. Hij legt zich daarbij inzonderheid toe op het beantwoorden van de aanvallen van zijne vrienden en voormalige medestrijders, zonder echter te willen treden in de behandeling van vraagstukken, die eigenlijk in een wijsgeerig of godgeleerd dispuut-collegie zouden te huis behooren.

De minister bepaalt zich bij het onderzoek: 1) welke de opleiding is tot Christelijke deugd in den zin der wet, en 2) wat het is, ergernis te geven aan andersdenkenden. In tegenspraak met den heer *Groen* beweert de minister, dat het eerste allezins mogelijk is, ook op de gemengde school, en wat het tweede betreft, komt het hem voor, dat daarbij in de eerste plaats naauwkeurig behoort te worden vermeden, wat naar proselietenmakerij gelijkt; dat al wat de kerkelijke leerbegrippen betreft, aan de Kerk moet worden overgelaten, en dat daartoe de school kan worden opengesteld buiten de school uren; — maar dat op de school moet worden gelet op het eerbiedigen van een ieders regt om zijne eigene gevormde overtuiging te hebben, al berust die dan ook op beginselen, welke in de schatting van andersdenkenden als dwalingen worden aangemerkt.

Aan het einde van zijn zeer uitgebreid betoog vraagt de minister den heer *Groen* af, of het in den grond dan niet beter zoude zijn, zich met de uitspraak van deze wet te vergenoegen, dan om te blijven procederen, terwijl het nadeel daarvan grooter zoude kunnen worden, dan het voordeel eener gewenschte uitspraak?

De heer *v. Wintershoven* verlangt de bepaling eener straf op het misbruik, 'twelk van het voorschrift van al. 2 zou kunnen worden gemaakt.

De heer *v. Heiden* verklaart, na al hetgeen nopens deze gewigtige zaak in 't midden is gebragt, zich met de twee eerste al. van art. 22 te kunnen vereenigen. Wat de redactie betreft, brengt hij hulde toe aan de voortreffelijke wijze, op welke het amendement van den heer *Thorbecke* is toegelicht, maar meent hij niettemin de voorkeur te moeten geven aan de voordragt van de Regering.

Ook de heer *Wijbenga* verklaart zich voor de beide eerste al., en oordeelt, dat aan de Regering geen ander middel is overgebleven dan hetgeen daarin is vervat. Hij geeft zijne hoop te kennen, dat de wet met verstand en omzigtigheid zal worden toegepast.

De heer *Luyben* verzekert, dat hij gaarne aan andersdenkenden de broederhand wil toereiken; — dat hij het vaderland en het regerend Stamhuis bemint, en het welzijn van Nederland, naar vermogen, wil bevorderen, maar dat zijne overtuiging hem voorschrijft, zich voor de strikt onzijdige school te verklaren.

De heer *Groen van Prinsterer* erlangt nu het woord om de staatkundige zijde van het vraagstuk, welke in art. 22 van de voordragt is zamengevat, te behandelen. Hij geeft daarbij te kennen, dat hij het belangrijk acht om ook de denkbeelden van de kleine minderheid in de Kamer te openbaren, ter zake van de groote belangstelling, welke de beraadslagingen buiten dezelve verwekken.

In 't algemeen doet hij opmerken, dat, indien het woord *Christelijk* en al. 4 wegvallen, de wet dezelfde is, tegen welke het petitionnement is gerigt geworden; — dat, indien het bedoelde woord in de wet blijft, zij nog slechter wordt, en dat alsdan, in verband met art 16, met dezelve heiligschennis wordt gepleegd, en steun wordt gegeven aan eene voor de minderheden gevaarlijke praktijk; — dat, als de wet met eene groote meerderheid wordt aangenomen, dit een gevolg zal zijn van de zucht tot afdoen, waaraan men reeds zoo vele organieke wetten te danken heeft, en dat daardoor, uit hoofde der dubbelzinnigheid, aanleiding zal worden gegeven tot eene proselietenmakerij van de gevaarlijkste soort; — dat de groote meerderheid de wet beschouwt als haar werk, en het ministerie als haar werktuig, 'twelk zij niet zal verbreken, voor dat het werk geleverd is, — en dat de slotsom van dit alles is eene politieke mystificatie, veel erger dan in 1853 heeft plaats gehad.

Vervolgens beantwoordt de spreker den minister van binnenl. zaken, en houdt vol, dat, als de school bruikbaar zal zijn voor Christenen en Israëlieten, het kenmerk van het Christendom daaruit zal moeten worden weggenomen.

Ten derde beklaagt spr. zich over den minister van justitie in 't bijzonder, die belast is geweest om het tegenwoordige kabinet bijeen te brengen, en daarbij geenszins heeft voldaan aan de verwachting, welke spr. en zijne vrienden van zijn bedrijf hebben mogen koesteren; — dat zij in Mei overtuigd waren, dat eene wet op het openbaar onderwijs, zoodanig als die in het voorloopig verslag der Kamer werd verlangd, in Nederland niet tot stand mogt komen; — dat er aan geen antirevolutionair bewind kon worden gedacht, maar wel aan het instellen van een ministerie, 'twelk de intrekking van het ontwerp behoorde te bewerken; — dat hij en die van zijne partij voorzeker met eenige huivering den minister van justitie de zamenstelling van dit ministerie zagen opdragen, ter zake van zijne wankelmoedigheid, maar hem toch, op het stuk van onderwijs, als een volbloed anti-revolutionair meenden te kunnen en te moeten aanmerken; maar dat de bedoelde minister, door af te wijken van zijne antecedenten, bewijzen heeft gegeven van staatkundige ondankbaarheid, ontrouw en onbedachtzaamheid; — dat hij zich zelven en de partij des sprekers krachteloos en magteloos heeft gemaakt, en hij, spreker, niet kan besluiten om deel te nemen aan eene staatkundige kunstbewerking, als welke thans wordt beproefd.

Volgens den spreker zal uit deze beraadslaging blijken, dat de nationale en Christelijke opvoeding in de gemengde scholen niet te verkrijgen is, en derhalve ook geene verbroedering tusschen de Protestanten en de R. Katholijken, en dat de genegenheid der menigte voor de kleine minderheid zal verdubbelen.

Ten slotte zegt spr. den Koning dank, omdat Z. M. zoolang mogelijk de wet heeft trachten te verhoeden.

De *minister van justitie* meent op de gehouden rede niet anders te moeten antwoorden, dan zijne diepe verontwaardiging te kennen te geven over het kunstig zamenstel, dat de vorige spreker zich heeft veroorloofd, om een minister des Konings in een bespottelijk daglicht te stellen en in het oog des volks te vernederen. Hij zal dien spreker niet beantwoorden, maar hij meent toch te moeten zeggen, dat het hem voorkomt, dat het regt van spreken geenszins het regt geeft om zich alles te veroorloven, wat snijden of pijnigen kan. »Mijne regtvaardiging voor mijn gedrag, zegt de minister, laat ik over aan de nakomelingschap."

De heer *Groen van Prinsterer* merkt op, dat, zoo de minister zijne rede met aandacht mogt hebben nagegaan, hij dan de overtuiging had kunnen erlangen, dat het volstrekt in de bedoeling van hem niet gelegen heeft, den minister eenigermate te kwetsen.

De heer *Thorbecke* beantwoordt den heer *Groen* nog op enkele punten en licht zijn amendement nog nader toe, waarbij hij zijne meening te kennen geeft, dat daarin beter de gedachte van de wet is uitgedrukt en het niet is eene zaak van bloote redactie.

De heer *van Nispen* brengt hulde aan de redevoeringen van de beide ministers, maar er bestaat toch nog reden tot beduchtheid voor krenking van de godsdienstige overtuiging van anderen. Het is met leedwezen dat hij tegen de wet zal moeten stemmen.

Nadat de *minister van binnenlandsche zaken* nog de redactie van het ontwerp verdedigd geeft, wordt de vergadering gescheiden tot morgen.

In deze zitting zijn ingekomen drie ontwerpen van wet, tot bevordering van den aanleg van spoorwegen. (Zie hieromtrent verder onder Groningen.)

Zitting van Zaturdag den 11*den Julij.*

De beraadslagingen worden voortgezet over de drie eerste alinea's van art. 22.

De heer *Meeussen* stelt nog voor om uit de tweede alinea van het artikel weg te laten den laatsten volzin, luidende:

»Hij (te weten de onderwijzer) prent aan de kinderen dien eerbied in (namelijk dien, verschuldigd aan de godsdienstige begrippen van andersdenkenden) en wekt hen op tot onderlinge liefde en verdraagzaamheid."

Nadat de heeren *Meeussen*, *van Foreest*, *ter Bruggen Hugenholtz*, *van Wintershoven*, *van Nispen van Sevenaer*, *Luyben* en de *minister van binnenlandsche zaken* het woord hebben gevoerd, wordt de beraadslaging over de drie eerste alinea's van art. 22 gesloten en geopend die over de laatste alinea, luidende:

»Waar de kinderen van het bezoeken der openbare school, uit hoofde van godsdienstige bezwaren der ouders, worden teruggehouden, en deze bezwaren, na een zorgvuldig onderzoek, niet kunnen worden uit den weg geruimd, wordt, indien hieraan kan te gemoet gekomen worden door de oprigting van eene bijzondere school, tot het oprigten en onderhouden van zoodanige school, des gevorderd, hulp verleend door middel van 's rijks subsidie. Het verleenen van zoodanig subsidie geschiedt door de wet."

Op deze alinea worden twee amendementen voorgesteld, beide de strekking hebbende om die alinea te doen vervallen: het eene door den heer *Blaupot ten Cate*, het tweede door den heer *van Akerlaken* en negen anderen.

De *minister van justitie* en de heer *Wintgens* voeren over de 4de alinea het woord, waarna de beraadslaging over art. 22 gesloten, en de onderscheidene amendementen op dit artikel voorgesteld in stemming gebragt worden.

Het amendement van den heer *Thorbecke*, strekkende om de twee eerste alinea's te doen vervangen door de volgende:

»Zoowel bij de ontwikkeling van verstand en kennis, als bij de opleiding tot alle Christelijke en maatschappelijke deugden, onthoudt zich de onderwijzer van al hetgeen met den eerbied, aan de godsdienstige begrippen van anderen verschuldigd, strijdig is,"

wordt met 35 tegen 30 stemmen verworpen.

Het amendement van den heer *Meeussen*, strekkende om uit de 2de alinea weg te laten de boven aangehaalde woorden, wordt met 39 tegen 26 stemmen aangenomen.

Het amendement van den heer *Blaupot ten Cate*, strekkende om in de 3de alinea achter de woorden: worden gesteld, te laten volgen:

»door den gemeenteraad, nadat deze den onderwijzer, die zich aan het hoofd der school bevindt, alsmede den districtsschoolopziener, daarover heeft gehoord,"

wordt met 41 tegen 24 stemmen verworpen.

Het amendement van den heer *van Wintershoven*, strekkende om als laatste alinea aan art. 22 toe te voegen het volgende:

»Het verslag, bedoeld bij art. 194 der grondwet, bevat de opgave van de klagten, welke wegens niet-naleving van deze voorschriften ter onzer kennis zijn gekomen, en van het onderzoek en de voorziening, welke daarop, zoo noodig, van onzentwege zijn gevolgd,"

wordt met 33 tegen 32 stemmen verworpen.

Het amendement van de heeren *van Akerlaken* en negen andere leden, gelijkluidende met dat van den heer *Blaupot ten Cate*, tot weglating der 4de alinea van het artikel, wordt met 63 tegen 2 stemmen aangenomen. (Deze twee stemmen, van de heeren *Dommer van Poldersveld* en *Meylink*, waren in vergissing tegen het amendement uitgebragt. Zij meenden dat over een ander amendement werd gestemd.)

Het gewijzigd art. 22, waaruit nu geligt waren de laatste zinsnede der 2de alinea en de 4de alinea, en thans luidende:

»Het schoolonderwijs wordt, onder het aanleeren van gepaste en nuttige kundigheden, dienstbaar gemaakt aan de ontwikkeling van de verstandelijke vermogens der kinderen en aan hunne opleiding tot alle Christelijke en maatschappelijke deugden.

»De onderwijzer onthoudt zich van iets te leeren, te doen of toe te laten, wat strijdig is met den eerbied, verschuldigd aan de godsdienstige begrippen van andersdenkenden.

»Het geven van onderwijs in de godsdienst wordt overgelaten aan de kerkgenootschappen. Hiervoor kunnen de schoollokalen buiten de schooluren ten behoeve van de leerlingen, die er ter school gaan, beschikbaar worden gesteld,"

wordt met 45 tegen 20 stemmen aangenomen.

(*Voor:* de heeren *Heemskerk*, *Westerhof*, *Blaupot ten Cate*, *van Hoëvell*, *Bosscha*, *Delprat*, *Hoynck van Papendrecht*, *van Franck*, *van Akerlaken*, *Vegilin van Claerbergen*, *Hengst*, *van Deinse*, *Sander*, *Hoekwater*, *van der Veen*, *Zijlker*, *Anemaet*, *Reinders*, *de Brauw*, *Stolte*, *Baud*, *van Rappard*, *Wintgens*, *Storm van 's Gravesande*, *van Eck*, *van Bosse*, *Taets van Amerongen*, *Poortman*, *Gevers Deynoot*, *Kien*, *van der Poel*, *Thorbecke*, *Dullert*, *van der Linden*, *Storm*, *Nolthenius*, *Dirks*, *van Heiden Reinestein*, *Godefroi*, *Slicher van Domburg*, *ter Bruggen Hugenholtz*, *van Zuylen van Nijevelt*, *Bieruma Oosting*, *Wijbenga* en *de voorzitter*.

Tegen: de heeren *Sloet tot Oldhuis*, *de Poorter*, *Mackay*, *van Lijnden*, *de Limpens*, *Meeussen*, *Beens*, *Groen van Prinsterer*, *de Lom de Berg*, *van Foreest*, *Dommer van Poldersveldt*, *Jespers*, *van Wintershoven*, *van Reede van Oudtshoorn*, *Meylink*, *Strens*, *Luyben*, *van Nispen van Sevenaer*, *Bots* en *Elout van Soeterwoude*.)

Art. 23 wordt met eene wijziging van den minister, ter verduidelijking der redactie, artt. 24 tot 27 onveranderd en zonder discussie aangenomen.

De beraadslaging over art. 28 wordt niet ten einde gebragt, maar verdaagd tot Maandag.

Bij het antwoord der Regering op het verslag der commissie van rapporteurs betreffende het ontwerp van wet voor de zamenstelling der regterlijke magt, is gevoegd een nieuw gewijzigd ontwerp, waarin vele van de opmerkingen der Kamer zijn opgenomen of hersteld.

Het denkbeeld is geopperd in het verslag, om door het een of ander amendement bepaaldelijk het gevoelen der meerderheid te vernemen over de vraag: of de Hooge Raad al dan niet zal zijn regter in hooger beroep in burgerlijke zaken. De Regering ontveinst niet, dat zij dit vraagpunt beschouwt als een hoofdbeginsel, waaromtrent het haar, zoolang de noodzakelijkheid daarvan niet is gebleken, niet wel mogelijk zou zijn hare overtuiging op te offeren. Mogt het onverhoopt blijken, dat het niet eene minderheid van de leden der Kamer is, maar de meerderheid die haar voorstel afkeurt, haar zou, hoe ongaarne ook zij daartoe zou overgaan, niets overschieten dan het wetsontwerp in te trekken.

Wat betreft de voorstellen omtrent de kantongeregten, de Regering heeft nogmaals rijpelijk overwogen, of het hier te doen zal zijn om een *pater familias*, dan wel om een regter te hebben. De eerste zou meer de geschillen trachten bij te leggen, de laatste eenvoudig regt doen. Zij is echter tot de conclusie gekomen, om den wenk in het verslag te volgen, en stelt thans voor de zamensmelting van kantons, maar op zoo groote schaal, dat de thans bestaande 16. kantons tot op de helft worden teruggebragt. Maar, om de ingezetenen niet te veel tot reizen te verpligten, stelt men voor, den kantonregter, waar het noodig mogt zijn, zijne teregtzittingen te kunnen doen houden op meerdere plaatsen van het kanton.

Evenwel, om tot die zamensmelting te geraken, is een onderzoek naar de plaatselijke omstandigheden noodig, dat veel moeite moet kosten, veel tijd rooven. Daarom wordt in art. 82 (nieuw) voorgesteld, om voorloopig de kantons te laten bestaan, gelijk zij zijn, en twee of zelfs, waar het mogelijk is, drie kantons onder het regtsgebied van één kantonregter te vereenigen. Zoolang de kantons niet zijn zamengesmolten, maar bloot vereenigd, is het de bedoeling de griffiers bij de kantongeregten te laten gelijk zij zijn. Als tijdelijke maatregel, om de ingezetenen aan de bedoelde verandering te gewennen, scheen dit aanbeveling te verdienen.

Zoo zou dan de kantonregter niet meer worden lid van de regtbank, en daardoor reeds veel vervallen van de bezwaren tegen het voorstel der Regering ingebragt. Alleen stelt men voor (art. 80 nieuw) de mogelijkheid te openen om den kantonregter in de hoofdplaats der arrondissementen bij beregting van zware strafzaken tot aanvulling te bezigen van het personeel der regtbank.

Ook de vraag of in zware strafzaken appèl moet worden toegelaten, acht de Regering in staat van wijzen. De wijze van regtspleging behoort niet in deze wet te worden bepaald, maar eigenaardig in het wetboek van strafvordering.

Het was der Regering zeer aangenaam te vernemen, dat de meerderheid aan de opdragt aan de regtbanken van de beregting ook van zware strafzaken haren bijval schonk.

Bij het oordeel dat over het getal regters, dat aan de behandeling der zaak zal deelnemen, geveld wordt, moet niet uit het oog verloren worden, dat het ontwerp hooger beroep toelaat. Werd in het hoogste ressort gevonnisd, ook de Regering zou een getal van drie of vier leden te zwak achten.

Ook de vraag over de grondwettigheid en wenschelijkheid van het maken van den hoogen raad tot een hof van appèl acht de Regering voldongen, en voor eene beslissing meer dan rijp. De overtuiging der Regering is diep, gelijk reeds werd opgemerkt, zoo diep gevestigd, dat zij meent haar niet dan voor het stellig oordeel der volksvertegenwoordiging te mogen doen zwichten.

Vond het door de Regering omtrent de cassatie voorgedragen stelsel weinig bijval, zij moet het rondborstig erkennen, dat ook zij aan de geopperde bezwaren, vooral aan dat ontleend aan de grondwet, na de opmerking in het verslag, veel gewigt meent te moeten hechten.

De Regering herhaalt het, de regeling der militaire regtsmagt behoort, op het voorbeeld van hetgeen thans bestaat, niet in deze wet. Een ontwerp eener wet op de zamenstelling en het beleid der militaire justitie is aan het departement van justitie bijna geheel afgewerkt. Maar over dat ontwerp zal nog in overleg moeten worden getreden met andere takken der regering.

Ook omtrent het onderwerp van de opdragt aan het openbaar ministerie van de vervolging van overtreding der belastingwetten en van de vertegenwoordiging van den Staat in burgerlijke regtsgedingen, is de minister van justitie gebonden aan overleg met zijne ambtgenooten, en kan dus zijne bijzondere meening, die de Kamer verlangt te kennen, de zaak niet beslissen.

's GRAVENHAGE, 13 Julij.

Naar men verneemt heeft Z. M., zoo als in vorige jaren heeft plaats gehad, goedgevonden te bepalen, dat gedurende de maand September aanst. de vier bataljons van het reg. grenadiers en jagers en het 2de batalj. van het 6de reg. infanterie tijdelijk tot eene brigade worden vereenigd, om met het 4de reg. dragonders en de batterij veld-artillerie, gedurende genoemde maand, twee- of driemaal 's weeks, in de vlakte van Waalsdorp te manoeuvreren; zullende het bevel over die troepen worden opgedragen aan den generaal-majoor *van Mulken*, komm. der 3de brigade infanterie.

— Men meldt, dat uit den boezem der Tweede Kamer het voorstel zal worden gedaan, om, met het oog op het wetsontwerp houdende de inrigting der regterlijke magt, af te wijken van het reglement van orde, hetwelk voorschrijft, dat door de sluiting eener zitting ook vervalt al hetgeen ten aanzien van voorstellen des Konings in die zitting tot voorbereiding van de openbare beraadslaging heeft plaats gehad. Men wil namelijk het verlangen der Regering, om niet vernietigd te zien den arbeid aan dit wets-ontwerp besteed, zoodat het in staat van wijzen is gebragt, trachten te verzoenen met het verlangen der Kamer, om na afloop van de discussie over de wet op het onderwijs vacantie te nemen. Door afwijking van het reglement van orde, in dit bijzonder geval, zou alsdan de openbare behandeling van genoemd wets-ontwerp dadelijk *na* de opening der nieuwe zitting kunnen plaats hebben.

— Te Chaam (Noordbrabant) verspreidde zich dezer dagen het gerucht, dat de predikant of kerkvoogd de klok uit den kerktoren, die gescheurd was en sedert lang niet meer gebruikt werd, aan twee Amsterdamsche kooplieden, naar men verzekerde voor *f* 1700, had verkocht. De burgemeester en de raad oordeelden, dat zoowel de klok als de toren het eigendom der *burgerlijke* gemeente waren en de gedane verkoop op eigendunkelijke wijze had plaats gehad. In weerwil van kennisgeving dezer beslissing, werd de klok des nachts vervoerd, maar toen ook door den burgemeester in beslag genomen. Men wacht met belangstelling het einde dezer zaak af.

— Gewagende van de belemmeringen van den geldsomloop in de laatste maanden van het afgeloopen jaar, wordt in het verslag der ged. staten van Zuid-Holland aangemerkt, dat deze moet worden toegeschreven aan het overdreven gebruik, 't welk in Frankrijk en Duitschland van de crediet-instellingen is gemaakt, waardoor aanzienlijke kapitalen aan den omloop zijn onttrokken; aan de belangrijke improductive consumtie door den oorlog in het Oosten, en de snelle en steeds toenemende ontwikkeling der Vereenigde Staten.

Men erkent, dat de goud-productie van Californië, berekend op 25 millioen p. st., aanvankelijk heeft gestrekt om in het ontbrekende te voorzien, doch weldra ontoereikend is bevonden, om aan de behoefte te voldoen; dat eene sterke aanvraag naar zilver grootendeels het gevolg daarvan is geweest, en dat de groote hoeveelheid, welke Engeland voor zijne handels-operatiën behoefde, door aanvoer van goud naar het vasteland moest worden verkregen.

Volgens dit verslag, heeft zich deze algemeene vraag naar geld ook hier te lande doen gevoelen, maar zijn de daaruit voortgevloeide belemmeringen niet zoo groot geweest, als elders; heeft men op de beurs van Amsterdam slechts op zeer enkele tijdstippen niet aan alle aanvragen kunnen voldoen; en heeft de Nederlandsche bank in dat opzigt gewigtige diensten bewezen.

Provinciale Staten van Groningen.

Zitting van Maandag den 13den Julij.

Er zijn 36 leden tegenwoordig. Afwezig de heeren J. W. [illegible], BOSCH, v. D. HELM, WIERTSEMA, BONTHUIS, v. SWOSTER, [illegible], ROMMELING en TIGCHELAAR, welke laatste heeft kennis gegeven, dat hij door huiselijke omstandigheden verhinderd wordt vooreerst de vergaderingen bij te wonen.

Is ingekomen eene voordragt van Ged. Staten, rakende de door ingelanden van Klein Garnwerd en Schilligeham ingebragte bezwaren tegen de indeeling hunner landen in het waterschap Hunsingo. — Ged. Staten zeggen, dat zij, overeenkomstig het besluit der Staten van den 12den Nov. 1856, aan eene commissie uit hun midden hebben opgedragen om die bezwaren te dibteren en daarover een onderzoek in te stellen, ook door opneming der plaatselijke omstandigheden. Hieraan is voldaan, en de commissie heeft daarover een rapport opgemaakt, waar- [illegible] hierop betrek- [illegible] naar de [illegible] ingebragt.

[illegible] ontwerpen van reglementen [illegible] polders genaamd de Nijverheid, Overwater [illegible] Goede Verwachting, bij monde van den heer [illegible]. — De commissie heeft de ontwerpen nagezien en in overeenstemming gebragt met het grondreglement voor de waterschappen. Zij leggen deze ter vaststelling aan de vergadering over. — Ter visie.

[illegible] van de commissie, belast met het onderzoek van de plannen ter verbetering der scheepvaartkanalen en de indeeling dezer provincie in nieuwe waterschappen, bepaaldelijk nopens de grenzen en uit te voeren werken in het nieuw op te rigten waterschap Westerkwartier, bij monde van den heer SCHILTHUIS. — Dit rapport is gedrukt en aan de leden rondgedeeld. Verzonden naar de afdeelingen.

(De commissie herinnert in dit nader rapport, dat zij den 8sten Julij van het verig jaar een voorloopig rapport over de werken in genoemd waterschap aan de Staten heeft ingediend, en dat ten gevolge van het besluit van deze van den 17den Julij 1856, dit rapport aan de onderscheidene gemeente- en waterschapsbesturen in het betrokken deel der provincie is toegezonden, met uitnoodiging om daartegen hunne consideratiën, zoo die mogten bestaan, in te zenden. Door vele van die besturen, alsmede door eenige partikulieren, zijn dan ook bij Ged. Staten bezwaren van verschillenden aard ingediend, welke door dat collegie in handen der commissie zijn gesteld. Deze bezwaren zijn door haar rijpelijk overwogen ook na locale inspectie en moet zij dan ook reeds terstond opmerken, dat de vroeger vastgestelde grenzen op sommige plaatsen een wezenlijk bezwaar opleveren, waarvan niet alleen veel tegenkanting, maar ook enorme kosten te verwachten zullen zijn. Tegen de vroegere bepaling, dat de grenzen van de provinciën Friesland en Groningen ook de grenzen van de waterschappen Westerkwartier en het Friesche Munneke zijlvest zullen zijn, zijn door Ged. Staten van Friesland gegronde bezwaren ingebragt, die zouden kunnen worden weggenomen door de grenzen van het waterschap op dat punt te brengen naar de oostzijde van de Groninger Lauwers, welke verandering aan de commissie hoogst wenschelijk voorkomt. Ook zijn aan de commissie de bezwaren gegrond voorgekomen, die tegen de vereeniging van de landen ten oosten en westen van het Hoornsche diep met het waterschap zijn ingebragt, zoodat zij van oordeel is, dat het waterschap Westerkwartier zich ten zuiden niet verder behoort uit te strekken dan het tegenwoordig Aduarder zijlvest of tot aan het Paterswolderdiep en ten oosten insgelijks tot aan de tegenwoordige grens of het tegenwoordige Hoornsche diep. Verder meent de commissie nog eene wijziging in de bepaling der grenzen te moeten voorstellen, n.l. eene wijziging der grens langs het Reitdiep.

De commissie gaat hierop de ingediende bezwaren na en beantwoordt in het breede zooveel noodig de gronden die aangevoerd zijn. Ten gevolge van deze beschouwingen en met het oog op het besluit der Staten van den 22sten Oct. 1854, waarbij de afsluiting van het Reitdiep nevens de Zoutkamp is aangenomen, stelt de commissie voor te besluiten:

A. terug te komen op het besluit van den 14den Nov. 1855 betrekkelijk de oprigting en de grenzen van het waterschap Westerkwartier,

B. de bij dat besluit vastgestelde grenzen te wijzigen, en alsnu, onder nadere goedkeuring des Konings, te bepalen:

dat tot één waterschap, onder den naam van Westerkwartier, worden vereenigd alle gronden, welke gelegen zijn binnen- en omschreven worden door de navolgende grenzen, als: door den buitenteen van den algemeenen of binnen-Reitdiepsdijk van de Munnekebinnenzijl af tot aan de gracht van de stad Groningen; verder door deze gracht tot aan het Hoornsche diep; alsdan door den oostelijken teen van den westelijken dijk bijlangs het Hoornsche diep en den zuidelijken teen van den noordelijken dijk langs het Paterswolder diep tot aan de grenzen van de provincie Drenthe; — vervolgens door de grenzen van die provincie tot de grenzen van de provincie Friesland; — wijders door deze grenzen tot aan den oostelijken oever van de rivier de Lauwers; — alsdan door den oostelijken oever van die rivier voorbij het dorp Pieterzijl tot aan de binnen- of oude Munnekezijl; met dien verstande nogtans, dat betrekkelijk de grensregeling langs de provincie Friesland aan Ged. Staten bij deze de magt wordt verleend met Ged. Staten van die provincie, en in overleg met den hoofdingenieur van den waterstaat in het eerste district, de finale grensregeling zoo veel mogelijk in het belang van de beide provinciën te regelen en onder goedkeuring van den Koning vast te stellen, zonder aan de letterlijke opvolging der hierboven opgegevene grenzen tusschen deze beide provinciën te zijn gehouden.

C. dit besluit ter goedkeuring aan Z. M. in te dienen, onder bijvoeging van het rapport, dat tot dit besluit heeft geleid;

D. dat voor dat waterschap een peil zal worden bepaald, gelijk aan dat van het waterschap Hunsingo;

E. te bepalen, dat de navolgende werken in het waterschap Westerkwartier zullen worden uitgevoerd, als: onder de 1ste categorie,

a. Het verbreeden en verdiepen, zoo veel noodig, van de geheele Kommerzijlster buiten- en binnenrijt, van derzelver mond af tot nabij het dorp Niezijl, tot eene bodemsbreedte van minstens 15 el, op eene diepte van 2 el onder het aan te nemen peil, met afsnijding van eenige scherpe hoeken.

b. Het verbreeden en verdiepen van de beide kanalen, ter weerszijden van Niezijl gelegen, van het onder *a* genoemde kanaal af tot in het Hoendiep, met afsnijding, zoo veel noodig, van eenige scherpe hoeken; deze beide kanalen te brengen op eene diepte van ten minste 1 el, 80 duim beneden peil, bij eene bodemsbreedte van niet minder dan 6 el.

c. Het graven van de Zuiderwaardsterrijt, met het leggen van een duiker door den ouden dijk tusschen Niezijl en Kommerzijl, ten einde te dienen tot voldoende afwatering van de Waardsterlanden, welke thans door de Munnekezijl hun water ontlasten.

d. Het maken, zoo veel noodig, van eene voldoende waterkeering langs de grenzen van het Munneke zijlvest, ter plaatse als hier voor in de grensregeling is voorgesteld.

e. Het leggen van een verlaat of eene schutsluis in het Visvlieter- of Boshoersterdiep, in de nabijheid van de Lauwers, nevens Visvliet.

f. Het verdiepen van het Hoendiep, van de stad Groningen af tot de sluis te Stroobos, voor zoo ver dit kanaal door de provincie niet op eene diepte van 1 el 80 duim beneden het aan te nemen peil wordt gebragt.

g. Het verruimen, verdiepen en verbinden van den Doezummertogt en de Zijlroe en het verlengen van deze laatste tot aan den Kaleweg, en wel in dier voege, dat dit kanaal alsdan tevens voor scheepvaart kan dienen.

h. Het graven van het Lettelberterdiep, de Gaaf- en Munnekesloot.

i. Het graven van de Zuidwending en het maken van dezelve tot een goed afwateringskanaal van minstens 6 el bodemsbreedte, bij eene diepte van 1 el 80 duim.

j. Het maken van eene tweede doorvaart door den weg bij de Steentil nevens Aduard en het graven van de daar aanwezige doode gaten, zoodanig dat deze doorvaart zoowel geschikt wordt voor scheepvaart als afwatering.

k. a. Het graven van een nieuw kanaal uit de vaart ten oosten van het dorp Oldehove, onmiddellijk ten noorden langs dat dorp, — vervolgens in eene westelijke strekking langs een' togt en slooten tot Aalsum; van daar bijlangs de aanwezige wagenrede met eene afsnijding tot aan den Reitdiepsdijk in den Kornhorn, ter diepte van 1.80 el bij eene bodemsbreedte van minstens 6 el, glooijende $1\frac{1}{4}$ op 1.

b. Het graven van een kanaal van af het zoo even genoemde ter diepte van 1.50 el, bij eene bodemsbreedte van 4 el, glooijende 1 op 1, en wel in eene zuidelijke strekking zooveel mogelijk langs eene aldaar aanwezige togtsloot, voorbij en ten westen Niehove tot in het Niehoofsterdiepje; het op het even genoemde profil brengen van het diepje met de noodige afsnijdingen tot in de Kommerzijlster binnenrijt en opruiming van het Niehoofster- of dusgenaamde Pamazijltje, en het inrigten van de vereischte kunstwerken over deze beide kanalen, uitgezonderd de te leggen sluis, zoodanig, dat die kanalen door behoorlijke turfschepen kunnen worden bevaren.

l. Het graven en verdiepen van de vaart van af Oldehove tot aan het Aduarderdiep, op eene glooijing van $1\frac{1}{4}$ op 1, ter diepte van 1.80 el en ter bodemsbreedte van 5 el.

m. Het leggen van eene steenen duikersluis in den Reitdiepsdijk in den Kornhorn, met twee openingen ieder van minstens 4 vierk. ellen in den dag met slagbalksdiepte van 1.40 el onder peil; het graven van een kanaal buiten de sluis door de kwelderlanden tot in het Reitdiep, van genoegzaam vermogen tot lozing der wateren, langs de onder letter *k* genoemde kanalen afkomende.

n. Het graven van de Balmahuisterrijt met de noodige afsnijdingen van scherpe bogten, benevens het opgraven van het Stilllediep, beide op eene bodemsbreedte van niet minder dan 5 el, bij eene diepte van 1 el 50 dm. en het in verbinding brengen van deze beide kanalen onderling en met het Hoendiep door middel van een dergelijk nieuw eind kanaal, tusschen de Balmahuisterrijt en den Rijksstraatweg, alsmede door dubbele duikers in dien straatweg bij den kolk, en in den provincialen puinweg bij het Noordhorner tolhek; ieder van minstens 2.50 el wijdte, bij eene diepte van 1,50 el.

o. Het zooveel noodig verbeteren, vernieuwen of daarstellen van alle kunstwerken in deze genoemde kanalen aanwezig of benoodigd.

2de categorie. Het graven en zooveel noodig verdiepen van:

a. den geheelen Grootegaster togt of hoofdvaart en van de Lutjegaster schipsloot.

b. het Langsdiep, van de Gaarkeuken af tot aan het Dwarsdiep, ook genaamd het Oudediep.

c. het Wolddiepje bij Enumatil of de zoogenaamde Matsloot, en de doortrekking daarvan tot in-, en de verdieping en verbetering van het Oudediepje tot voorbij het dorp Marum, met afsnijding van eenige scherpe hoeken.

d. het Kolonel-Robles-diep, van de Briltil af tot het dorp Niekerk.

e. de Fransummervaart.

f. de Aduarder Lent en den Hamstertogt, en het doortrekken van dezen laatsten tot afwatering van den Oostertogt.

g. de Schipslooten van Noord- en Zuidhorn en het Poeldiep tusschen Grijpskerk en het Hoendiep.

h. het Leeksterdiep en het Molenkanaal, benevens het verlagen van het benedenste verlaat te dier plaatse.

i. het verdiepen, zoo veel noodig, van eenige hooge plaatsen in den bodem van het Leekstermeer, in dier voege, dat daarin eene doorloopende, voor de scheepvaart geschikte gelegenheid blijft, om van het Leeksterdiep tot in de Munnekesloot te komen.

j. het zoo veel noodig verbeteren of vernieuwen van de kunstwerken, in deze kanalen aanwezig.

F. Dit besluit met ons rapport, benevens al de adressen en verdere ingekomen stukken betrekkelijk dit waterschap te verzenden aan de staatscommissie voor het opmaken der reglementen, ten einde daarvan het vereischte gebruik te kunnen maken, en de uitvoering der voormelde werken, ingevolge het bepaalde in de vergadering van den 14den November 1855, op te nemen in het te ontwerpen reglement voor het waterschap Westerkwartier.

In een bij dit rapport gevoegden staat worden de kosten voor de uit te voeren werken in dit waterschap geraamd, wat de werken der eerste categorie betreft, op *f* 600,000.00, en de werken der tweede categorie op *f* 180,000.00.)

3) van dezelfde commissie, meer bepaald over de grenzen van het waterschap Reiderland en de aldaar uit te voeren werken. — Ook dit rapport is gedrukt en wordt engelezen naar de afdeelingen verzonden.

(De commissie vangt in dit rapport aan met de opmerking, dat het oostelijk deel der provincie verscheidene waterschappen telt, waarvan sommigen gevoegelijk kunnen worden vereenigd, 'tgeen tot het verkrijgen van een lageren waterstand zeer raadzaam is. De beide grootste waterschappen, die buiten een paar anderen, zeer gevoegelijk bij elkander kunnen worden gevoegd, zijn het Vierkarspelen en het Bellingwolder zijlvest. Van deze waterschappen, groot ruim 9805 en ruim 3157 bunders, wordt eene beschrijving gegeven. De natuur heeft lang gewerkt om beide zijlvesten weder te vereenigen, die al te lang tegen beider belang de afzondering hebben bewaard; maar wanneer de kweldergronden die tot ver buiten de beide zijlen zijn verkregen, zullen zijn ingedijkt, wat binnen kort het geval zal zijn, dan zal de natuur beide zijlvesten vereenigen; althans zullen dan buitengewone opofferingen noodig zijn om de afzondering te bewaren.

Die vereeniging zou echter niet eerder dan bij de bedijking van een nieuwen Dollardpolder, zoo deze de buitenmuden der beide zijlvesten in zich opneemt, moeten plaats hebben, daar de uitgaven, die eene vereeniging vóór dien tijd zou na zich slepen, door niets zouden worden vergoed. Toch meent de commissie reeds nu voorstellen te moeten doen, juist omdat, zoo de vergadering een besluit neemt omtrent den loop der buitenmuden, dit een bezwaar tegen de bedijking zou wegnemen, en dan voorts aan dien loop voor de waterontlasting de beste rigting zou kunnen worden gegeven. Om deze en andere redenen acht de commissie het noodig thans een voorstel tot daarstelling van het waterschap Reiderland te moeten doen.

Na verder te hebben uiteengezet, dat noch het verschil in de peilen, noch de hoogte der gronden, de vereeniging behoeft te beletten, noch ook de omstandigheid, dat de Westerwoldsche Aa het hoofdkanaal voor het Bellingwolder zijlvest zal blijven, geeft de commissie eenige middelen op, die voor alle onverhoopte nadeelige eventualiteiten aanwezig moeten zijn.

De commissie stelt ook de opneming van den Vriescheloöster molenpolder, ruim 1215 bunders groot, in het waterschap Reiderland voor, alsook die van den stadspolder met een inhoud van ruim 427 bunders, en van een klein gedeelte gronds van ruim 20 bunders, dat thans onder het Termunter zijlvest behoort, maar daarheen zijn water niet kan ontlasten. Het geheele waterschap zou alsdan een inhoud hebben van 14.625$\frac{1}{4}$ bunder.

Wat de vereffening der schulden aangaat, meent de commissie, dat de schulden niet in de gemeenschap moeten overgaan, maar aan de deelen moeten verblijven. — De kosten, noodig om de werken die de commissie in het waterschap Reiderland wenschelijk acht uit te voeren, zullen over de verschillende deelen en door deze onder de ingelanden worden verdeeld. De grondslag die hierbij dient te worden gevolgd zal in het reglement worden bepaald.

Ten slotte stelt de commissie voor:

1) dat tot één waterschap, onder den naam van Reiderland, onder goedkeuring des Konings, zullen worden vereenigd: *a.* het Vierkarspelen Zijlvest. *b.* het Bellingewolder Zijlvest. *c.* de Vriescheloöster molenkolonie. *d.* de Stadspolder. *e.* de gronden ten noorden van het Winschoterdiep, gelegen tusschen de oude Hoedslaan en de scheiding van Winschoten en Scheemda, thans behoorende onder het Termunter zijlvest, onder bepaling, dat de vereeniging der gronden sub *a*, *b*, *c* en *e* genoemd, zal stand grijpen, wanneer en ter tijde dat met het binnendijken van eenen Dollardpolder, die de Beerster- en Bellingwolder zijlen insluit, is begonnen, en dat de Stadspolder bij het waterschap Reiderland zal worden gevoegd, wanneer de Statenzijl naar buiten en beneden de Stadspolderzijl wordt gebragt.

2) dat het Z. P. van dit waterschap zal gelegen zijn 1.70 el $\div$ W. P., en dat het maalpeil, zoo noodig, door Ged. Staten, in overleg met Hoofdingenieur van den Waterstaat, na de betrokkene waterschapsbesturen te hebben gehoord, zal worden vastgesteld.

Verder worden door de commissie de werken in dit waterschap opgenoemd tot wier uitvoering zij adviseert, wordt voorgesteld de bezittingen, baten, schulden en lasten van de deelen te laten blijven, die daarmede thans bezwaard zijn; het waterschap door een bestuur en reglement te doen beheeren; aan Ged. Staten op te dragen op de vereeniging tot daarstelling van het waterschap Reiderland 's Konings goedkeuring te vragen, ten einde daarna de commissie belast met de herziening of opmaking der reglementen van de waterschappen te magtigen tot het ontwerpen van een reglement voor genoemd waterschap, in welk reglement de uit te voeren werken zullen worden opgenomen.

De commissie gelooft intusschen, dat een besluit tot aanneming van voorgaande voorstellen in den tegenwoordigen stand der zaak niet raadzaam zoude zijn, omdat het haar voorkomt, dat, wordt dit rapport aan het oordeel van belanghebbenden onderworpen, er mogelijk bezwaren tegen kunnen worden ingebragt, die de aanneming onraadzaam zouden maken of wijzigingen noodig deden oordeelen.

Zij stelt alzoo vooraf voor, om te besluiten:

a) om aan den hoofdingenieur van den waterstaat op te dragen, van de juiste ligging, voor zooverre die niet in haar voorstel is opgenomen, en van de afmetingen die aan de kanalen en andere werken in haar voorstel, moeten worden gegeven, een ontwerp, vergezeld van eene globale begrooting van kosten, op te maken, en om deze stukken aan Ged. Staten in te zenden.

b) om Ged. Staten op te dragen dit rapport, vergezeld van de door den hoofdingenieur van den waterstaat ontvangene stukken sub *a* genoemd, aan de betrokkene waterschaps- en gemeentebesturen te doen toekomen, vergezeld van het verzoek om hunne bezwaren daartegen, binnen ééne maand na die inzending, aan dat collegie te doen kennen.

c. Om dit rapport te doen drukken, en in den boekhandel tegen 40 cent verkrijgbaar te stellen, ten einde ook belanghebbende ingelanden in de gelegenheid te stellen, hunne denkbeelden daaromtrent aan Provinciale of Gedeputeerde Staten mede te deelen.

d. Om Ged. Staten op te dragen al deze stukken aan de commissie ter zake de indeeling der provincie in nieuwe waterschappen in te zenden, ten einde zij in de gelegenheid worde gesteld om zoo spoedig mogelijk die stukken bij de Staten ter tafel te brengen, hetzij met het voorstel zoo als het in dit rapport voorkomt, hetzij met een gewijzigd voorstel, naar dat haar, na den inhoud der bezwaren te hebben geraadpleegd, het meest raadzaam zal voorkomen.)

4) nopens de oprigting van een waterschap onder Kiel-Windeweer, gemeente Hoogezand, bij monde van den heer HOOFTES. — Er zijn bij de commissie, na naauwkeurig onderzoek, geene bedenkingen tegen de oprigting opgekomen, weshalve zij adviseert: 1) de vergunning tot oprigting onder goedkeuring des Konings te verleenen, onder voorwaarde, dat hierdoor geene verandering zal worden gebragt in de regten en verpligtingen van derden; dat de vergunning ten allen tijde zal kunnen worden ingetrokken door Ged. Staten, en dat zij zal vervallen, als binnen een jaar met de uitvoering niet is begonnen; 2) het verzoek tot oprigting van een wind-watermolen aan Ged. Staten te renvoijeren.

Verder worden de volgende centrale verslagen van het onderzoek in de afdeelingen uitgebragt, bij monde van den heer VAN LOON:

5) omtrent de begrooting der kosten van het provinciaal bestuur, voor zoover het rijksbestuur is, dienst 1858. — De hierop voorkomende posten hebben, met het oog op art, 105 der prov. wet, geen aanleiding tot opmerkingen gegeven. De centrale afdeeling adviseert alzoo zich met de voordragt te vereenigen. (Het totale cijfer dezer begrooting is *f* 48,225 en niet *f* 45,675, zoocals vroeger abusivelijk is opgegeven.)

6) omtrent de wijziging der begrooting van enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven, dienst 1857. — In twee afdeelingen is de opmerking gemaakt, dat het belang der provincie en der gemeenten zou medebrengen om de uitbesteding van kunstwegen niet in het voor- maar in het najaar te doen plaats hebben. Voorts is nog in eene afdeeling de wensch uitgedrukt, dat voor het bedrag der kosten van aanleg van een kunstweg van den Noordpolder naar den Andel (waartoe door de staten besloten is) *f* 25,000 in ontvangst en uitgave op deze begrooting wierd uitgetrokken. De centrale afdeeling zich hiermede vereenigende, adviseert overeenkomstig de voordragt te besluiten, onder opname evenwel in ontvangst en uitgave van genoemde som.

7) omtrent de wijziging der begrooting van enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven, dienst 1858. — Noch bij de afdeelingen, noch bij de centrale sectie is hiertegen eenig bezwaar geopperd, weshalve wordt geadviseerd overeenkomstig de voordragt te besluiten.

8) omtrent het verleenen van een subsidie van *f* 500 aan het instituut voor doofstommen te Groningen. — Zoowel de afdeelingen als de centrale afdeeling vereenigen zich met de beschouwingen van Ged. Staten en wordt alzoo voorgesteld de *f* 500 op nieuw over 1858 te verleenen.

9) omtrent het verzoek van het bestuur der akademie Minerva om het prov. subsidie van *f* 500 tot *f* 1000 te verhoogen. — De afdeelingen hebben zich met de zienswijze van Ged. Staten vereenigd; in ééne afdeeling echter is opgemerkt, dat men gunstiger voor de verhooging van het subsidie gestemd zou zijn, zoo de inrigting meer door jongelingen uit de provincie werd bezocht en het bestuur de gelegenheid tot huisvesting van die jongelieden openstelde. De centrale afdeeling adviseert dienovereenkomstig, de verhooging niet toe te staan.

10) omtrent de missive van de commissie over de kweekschool voor onderwijzers te Groningen, houdende verslag van het gebruik der prov. toelage over 1856 en voorstel van dat gebruik over 1857. — Noch in de afdeelingen, noch in de centrale sectie is hiertegen bezwaar geopperd, weshalve geadviseerd wordt, om overeenkomstig de voordragt te besluiten.

Eindelijk worden nog de volgende rapporten van commissiën uitgebragt, bij monde van den heer DE HAAN:

11) Op de verzoeken *a*) tot oprigting van het waterschap Lalleweer, de onder gemaal brenging van deze landen onder één wind-watermolen en het vaststellen van een concept-reglement voor dat waterschap; *b*) tot vaststelling van een concept-reglement voor het waterschap de Schiltjespolder, en *c*) tot vaststelling van het reglement voor het waterschap de Tilburgspolder. — Wat de oprigting van het waterschap Lalleweer betreft, zijn daartegen door het bestuur van het Oterdummer zijlvest en den hoofd-ingenieur van den waterstaat geene bezwaren ingebragt. De commissie kan daaraan hare goedkeuring hechten, omdat er groote behoefte bestaat om een lageren waterstand voor die landen te verkrijgen. Van de bezitters der ruim 316 bunders, waaruit het waterschap zal bestaan, hebben de bezitters van bijna 306 bunders in het tot stand komen van een afzonderlijk waterschap toegestemd. Eene door het bestuur van het Oterdummer zijlvest voorgestelde voorwaarde omtrent het maalpeil wordt door den hoofd-ingenieur onbillijk geacht. De commissie vereenigt zich met het gevoelen van dezen ambtenaar. Zij adviseert de vergunning tot oprigting van het waterschap Lalleweer te verleenen, behalve onder de gewone voorwaarden, onder de voorwaarde van het aanleggen van werken ter voorkoming van hinder aan andere deelen van het Oterdummer zijlvest. — Wat de reglementen aangaat, heeft de commissie daarin geene andere wijziging gebragt dan voor zoo ver noodig om de bepalingen in overeenstemming te brengen met die van het grondreglement; zij adviseert deze vast te stellen; verder om de stukken aan den minister te verzenden ten einde ze aan 's Konings goedkeuring te onderwerpen, en eindelijk aan Ged. Staten over te laten om op het verzoek tot oprigting van een wind-watermolen te beschikken zoo als zij zullen vermeenen te behooren.

12) op het verzoek tot oprigting van een waterschap te Stedum en van een wind-watermolen. — De hier bedoelde gronden, 41 b. 42 r. groot, hebben, door hunne lage ligging, veel overlast van water, weshalve het in het belang van de verzoekers is de vergunning tot oprigting van een waterschap te verleenen. De commissie adviseert alzoo die te verleenen, onder goedkeuring des Konings, en voorts om het verzoek, wat de oprigting van een wind-watermolen betreft, te verwijzen naar Ged. Staten.

13) op het verzoek tot oprigting van een waterschap te Wildervank en het bouwen van een wind-watermolen. — Tegen de oprigting van dit waterschap, groot ruim 25 bunders, bestaat geene bedenking, weshalve de commissie adviseert de vergunning te verleenen en om ten opzigte van den molen voor dat waterschap zoodanige beschikking te nemen als zij zullen noodig achten.

Al de hier sub 4 tot 14 vermelde rapporten worden ter visie gelegd. Daar geene verslagen meer zijn uit te brengen, wordt de zitting tot morgen verdaagd.

Zitting van Dingsdag den 14den Julij.

40 leden zijn aanwezig; de heeren J. W. QUINTUS, V. D. HELM, WIERDA, V. SLOOTEN en TIGCHELAAR zijn afwezig.

De voorzitter deelt mede, dat van den heer CREMERS eene missive is ingekomen, waarbij namens de commissie uit den gemeenteraad van Groningen voor het onderzoek van de verbetering der scheepvaartkanalen, drie van Ged. Staten ter inzage ontvangene stukken worden teruggezonden en voorts een aantal exemplaren worden bijgevoegd van het rapport en de missive van de kamer van koophandel voor die kanalen, om aan de leden der Staten te worden uitgereikt. — Voor notificatie onder dankbetuiging voor de toezending aangenomen.

Voorts zijn ingekomen:

1) Voorstel van den heer G. A. VENEMA, lid der staten, om aan den hoofd-ingenieur van den waterstaat in dit gewest op te dragen het vervaardigen van eene kaart dezer provincie, naar eene schaal die door bedoelden ambtenaar noodig zal worden geacht, waarop behalve de dorpen en gehuchten zullen voorkomen alle bestaande wegen, met aanduiding van de onderscheidene soort dezer wegen door verschillende kleuren. — Overeenkomstig art. 45 van het reglement van orde zal aan de vergadering morgen de vraag worden gedaan, of dit voorstel een punt van overweging zal uitmaken.

2) Mededeeling van Ged. Staten, ten geleide van het register van inentingen van rundvee in deze provincie over het afgeloopen jaar. — Even als in het vorige jaar leggen Ged. Staten weder dit register over, waaruit de staten den voortdurenden goeden uitslag van bedoelde kunstbewerking als voorbehoedmiddel tegen de longziekte zullen kunnen zien. — Ter inzage neergelegd.

3) Voordragt van Ged. Staten, rakende den aanleg van kunstwegen in de gemeenten Uithuizermeeden, Bierum en Zandt. — Ged. Staten deelen mede, dat de aanleg van deze wegen verzocht wordt voor provinciale rekening met 70 pct. subsidie en kosteloozen afstand van grond enz. van wege de gemeentebesturen. Door genoemde gemeentebesturen zijn de noodige verbandschriften met bestekken en begrootingen van kosten bij Ged. Staten ingediend. Wat den weg van Uithuizermeeden naar Spijk, gemeente Bierum, betreft, wordt de aanleg daarvan begroot op *f* 51,681.00, de aanleg van den weg van Uithuizermeeden naar Zandt op *f* 48,591.00. Deze stukken zijn in handen van den hoofdingenieur gesteld, die daarop eene algemeene aanmerking heeft, dat nl. de grindlagen behooren te worden verzwaard en de begrootingen door hem opgemaakt alzoo een hooger cijfer hebben verkregen, vooral wat den eerstbedoelden weg aangaat, die door hem wordt geraamd op *f* 62,335.00.

Ged. Staten hebben deze plannen nader in loco onderzocht en de betrokken gemeentebesturen verzocht om de aangenomene rigting nader te willen toelichten en de verbandschriften te willen wijzigen. Deze bijeenkomst heeft ten gevolge gehad, dat Ged. Staten de verzekering kunnen geven, dat door de gemeentebesturen geen bezwaar zal worden gemaakt om de subsidiën te verhoogen en zich zoo te verbinden als billijk zal zijn en door het provinciaal belang zal worden gevorderd.

De vraag is, of de provincie zich ook nu nog zal blijven belasten met de uitvoering van deze wegen. In het algemeen vinden Ged. Staten, na de vroeger in dezen genomen besluiten, geene vrijheid meer om voor te stellen de provinciale middelen aan dergelijke ondernemingen te onttrekken. Toch moet hierbij met omzigtigheid de behoefte en het provinciaal belang worden overwogen. Ged. Staten gaan dit algemeen beginsel toepassen op den aanleg van de hier bedoelde wegen en komen tot het resultaat om aan de Staten voor te stellen te besluiten:

a) den aanleg van een kunstweg van Uithuizermeeden naar Spijk, gemeente Bierum, voor provinciale rekening vast te stellen, ten einde in het jaar 1858 te worden uitgevoerd, onder voorwaarde, dat door de gemeentebesturen van Uithuizermeeden en Bierum een subsidie van 70 pCt. van de kosten van aanleg zal worden gegeven, alsmede kostelooze afstand van gronden enz., en onder beding om de noodige verbandschriften in te zenden, waarbij bepaald wordt dat er geene verandering zal worden gebragt in het onderhoud der bruggen en duikers in den weg gelegen; — voorts Ged. Staten te magtigen om de uitvoering van dezen weg voor te bereiden en met opdragt om in de e.v. Novembervergadering der Staten eene voordragt tot vinding der kosten en eene wijziging der begrooting te doen.

b) den aanleg van een kunstweg van Uithuizermeeden naar Zand tot geene provinciale onderneming te maken maar aan de gemeentebesturen over te laten om dien voor eigene rekening aan te leggen en daartoe een provinciaal subsidie aan te vragen overeenkomstig het hierop betrekkelijk besluit der Staten van 1849. — Naar de afdeelingen verzonden.

Alsnu worden achtereenvolgens de verslagen en rapporten, die in de zitting van gisteren zijn uitgebragt aan de orde gesteld en wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming overeenkomstig de voorgestelde conclusiën besloten. Het zijn de punten, die boven onder de cijfers 1 en 4 tot 14 zijn medegedeeld.

Daar geene commissiën gereed zijn met het uitbrengen van rapporten, wordt deze zitting verdaagd tot morgen, des voormiddags te 11 uur.

[illegible]

De voordragt van Ged. Staten, welke in de zitting van l.l. Donderdag is uitgebragt betrekkelijk den aanleg van kunstwegen in het noordelijk gedeelte van het Westerkwartier, vangt aan met herinnering aan het besluit der Staten van den 21sten [illegible] 1858, waarbij afwijzend werd beslist op een adres van ingezetenen der gemeenten Aduard, Ezinge en Oldehove om den bestaanden kleiweg van Aduard over den Ham naar Saaxum voor rekening der provincie te bepuinen en over te nemen onder aanbod van *f* 10,320 subsidie en kosteloozen afstand van grond. De thans hierbij aangeboden ontwerpen zijn van meerderen omvang, zij zijn [illegible] van de gemeentebesturen van Ezinge, Aduard, Oldehove en Grijpskerk, die, behalve kosteloozen afstand van den grond, enz. aanbieden 70 pCt. van de verdere kosten van de aan te leggen kunstwegen. Deze stukken zijn door Ged. Staten in handen van den hoofdingenieur gesteld. Deze acht van de voorgestelde rigtingen die van den gemeenteraad van Ezinge langs het Aduarderdiep onraadzaam. Ten einde de rigting met voldoende kennis van zaken te kunnen beoordeelen, heeft eene commissie uit Ged. Staten met den hoofdingenieur locale inspectie gehouden en is daarna met gecommitteerden uit de gemeenteraden van Aduard, Ezinge en Oldehove in onderhandeling getreden. Het resultaat is geweest, dat wederzijds gecommitteerden allen hunne goedkeuring er aan hebben kunnen hechten om den aanleg voor te stellen van de wegen door de gemeenten Aduard, Oldehove en Grijpskerk en van den weg van Feerwerd voorbij het dorp Ezinge langs het Oldehoofsche kanaal tot aan de grens der gemeente Oldehove. De raden van de drie eerstgenoemde gemeenten hebben zich hiermede kunnen vereenigen en de daarmede overeenstemmende verbandschriften ingezonden; niet alzoo de raad van Ezinge, die alleen de noodige bijdrage wil doen voor den aanleg van een grindweg langs het Aduarderdiep. Na hierover hun leedwezen te hebben betuigd en voorgesteld te hebben, den aanleg van wegen in de gemeente Ezinge hier buiten te laten, merken Ged. Staten nog op, dat er in de begrooting van den hoofdingenieur eenige verhooging is gekomen, en adviseren hierop, te besluiten:

1) dat door de provincie zullen worden aangelegd en onderhouden de navolgende kunstwegen: *a*) van de keistraat ten noorden van Aduard langs den bestaanden weg over den Ham tot de Saaxumertil, en van daar tot Saaxum, te zamen [illegible] el lang en begroot op *f* 44,130; *b*) van den weg sub *a* af, bij de boerenplaats genaamd het ronde Zwijnshok langs den bestaanden weg tot de boventil en van daar langs het kanaal tot Oldehove, lang 1765 el en begroot op *f* 8600; *c*) van daar langs den bestaanden weg over Niehove tot Kommerzijl, lang 6480 el en begroot op *f* 38,800; *d*) van daar langs den bestaanden weg tot aan den rijksstraatweg te Niezijl, lang [illegible] el en begroot op *f* 11,500, — en zulks onder genot van de betrokkene gemeenten van een subsidie van 70 pCt. van de kosten van aanleg, het afstaan der bestaande wegen en kosteloos leveren van den grond.

2) het verzoek in te willigen van den gemeenteraad van Aduard en diensvolgens Ged. Staten te magtigen om den kunstweg, loopende van den rijksstraatweg in het dorp Aduard, bij de provincie in onderhoud over te nemen, zullende hieronder echter niet zijn begrepen de brug over de Lent, tenzij de verpligting daartoe mogt worden afgekocht.

3) Ged. Staten verder te magtigen: *a*) tot het doen opmaken van de vereischte bestekken en begrootingen, tot het doen der aanbesteding en al hetgeen tot de uitvoering van dit besluit wordt gevorderd; *b*) om de gronden voor de tolhuizen aan te koopen, daarop de kon. goedkeuring aan te vragen en voorts mede onder 's Konings goedkeuring, de regeling der tollen te bewerkstelligen; *c*) om over de overneming der bruggen en duikers in de aan te leggen wegen met de onderhoudspligtigen in onderhandeling te treden en deswege overeenkomsten aan te gaan.

4) aan den raad der gemeente Ezinge te kennen te geven, dat de Staten niet hebben kunnen besluiten om, ingevolge hun verzoek, voor prov. rekening aan te leggen *a*) een kunstweg van den rijksstraatweg bij de klapbrug over het Aduarderdiep langs dat diep tot den mond van het Oldehoofsche kanaal en verder langs dit kanaal tot aan de brug te Ezinge; *b*) of van den subsidiair gevraagden grindweg voor het geval dat de sub *a* vermelde weg niet mogt worden aangenomen, die zoude loopen van den Hamsterweg, bij de plaats van de weduwe HOMAN, over Fransum, Hardeweer naar Ezinge.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

ROTTERDAM, 13 Julij.

Er zijn, behalve duizende mudden aardappelen, veel kersen, aalbessen, en dergelijken naar verschillende plaatsen in Engeland en Schotland, ook per stoombooten van hier derwaarts vertrokken. De eerste uijen voor dit saizoen. Omstreeks 50 mud van die aardvrucht van Zwijndrecht aangevoerd, worden de eerstelingen uit en zullen spoedig door Zeeuwsche worden achtervolgd. Men begint zich te Zwijndrecht er zeer op toe te leggen, om de productie van die vrucht uit te breiden, daartoe voornamelijk aangespoord door de hooge prijzen, welke de verzenders die van de tuiniers voortdurend betaalden.

LEEUWARDEN, 13 Julij.

Gisteren voormiddag is alhier, in den ouderdom van 70 jaren, overleden de heer *Jacob van Leeuwen*, griffier bij het prov. geregtshof van Friesland. Behalve aan de vervulling der pligten van zijn ambt, wijdde hij zich bijna zijn geheele leven met onverdroten ijver aan de wetenschap. Inzonderheid echter waren het de Friesche geschiedenis en oudheidkunde, die zijne belangstelling opwekten, en menig van hem uitgegeven geschrift is daar, om getuigenis te geven, dat hij voor zijne taak geheel was berekend.

Ook jegens de provincie had hij zich bijzonder verdienstelijk gemaakt, niet alleen door de rangschikking en in-orde-brenging van het provinciaal archief, waartoe hem nog voor weinige jaren weder de gewone jaarlijksche opdragt was gedaan, maar ook door de organisatie van de provinciale bibliotheek, — na de overbrenging alhier der boekerij van het voormalig Franeker athenaeum, — waarvan in den jare 1854 een beredeneerde catalogus over een aantal vakken door hem op uitmuntende wijze bewerkt en van wege het gewestelijk bestuur uitgegeven werd.

— In de afgeloopene week is te Harlingen eene daad gepleegd, die de vreeselijkste gevolgen had kunnen na zich slepen. Zaturdag morgen ll. zoude het kofschip *Neva*, kapt. *H. H. Kok*, die haven verlaten met ballast naar Engeland, toen men, op het punt van vertrek, eenige insnijdingen in het touwwerk bemerkte. Bij nader onderzoek bleek het, dat al het want der groote- en bezaanmasten, beneden bij de blokken, bijna was doorgesneden of doorgekapt. Ware dit niet bijtijds ontdekt, dan was het schip, bij den minsten wind op zee, reddeloos verloren geweest. Thans zijn wel schip en manschap behouden, maar het want is grootendeels bedorven en verloren, zoodat men de schade op minstens *f* 1000 berekent.

Ofschoon er een sterk vermoeden bestaat omtrent den dader, weet men echter niet met zekerheid wie deze wandaad heeft gepleegd of wat er hem toe aangespoord heeft. De justitie stelt ijverig onderzoek in deze zaak.

ASSEN, 14 Julij.

Zoo als men weet, moet in het hoofdkiesdistrict Assen wederom een lid voor de prov. staten gekozen worden, vermits de heer *Tonckens* in de zitting der staten *niet* werd toegelaten. Thans verneemt men, dat eenige gemeenten, van de gemeente Beilen de gemaakte onkosten terug willen vorderen, vermits door toedoen van *die gemeente* eene nieuwe verkiezing moest plaats hebben.

— Jl. Zaturdag heeft, volgens de *Dr. Ct.*, te Beilen de aangenomene bijeenkomst plaats gehad van de commissie uit den raad van Assen voor den spoorweg en van hoofden der gemeente-besturen van Zuidlaren, Beilen, Dwingelo, Ruinen en Ruinerwold. De burgemeester van Vries was niet verschenen en die van Wijk had in een' brief te kennen gegeven, verhinderd te zijn om tegenwoordig te wezen. In deze bijeenkomst zijn de maatregelen besproken, te nemen om den gratis-afstand te bekomen van de heidevelden door welke de spoorweg zou loopen.

GRONINGEN, 14 Julij.

Heden middag werdt door den commissaris des Konings in deze provincie aan een gedeelte van de provinciale staten een diner aangeboden; zullende overmorgen de overige leden worden ontvangen.

— Den 10den is bij onze Hoogeschool, na afgelegd examen en het verdedigen van verloskundige stellingen, tot Doctor in de Verloskunde bevorderd de heer A. D. Walkenhorst, med. doct. te Twijzel en Kooten (Friesland).

— De beurtschipper die, zooals wij hebben berigt, Vrijdag jl. in het loopende diep alhier gestort en daaruit meer dood dan levend is opgehaald, is in den nacht van Zondag op Maandag aan eene bij den val bekomene kwetsuur overleden.

— Bij het vrij hevige onweder, hetwelk Zaturdag morgen omstreeks 4½ uur ook boven de gemeente Veendam losbarstte, is de bliksem geslagen in den mast van een' schip nabij het Benedenste verlaat, waardoor een gedeelte er van is verbrijzeld, en heeft tevens de knecht van den schipper eenig letsel aan het hoofdhaar bekomen.

Tevens meldt men ons, dat te Muntendam een paard, toebehoorende aan den heer E. Lotthering, landbouwer aldaar, door den bliksem is gedood, en wijders, dat te Westerlee in denzelfden morgen de bliksem in den toren en kerk is geslagen, doch ofschoon de schade niet aanzienlijk kan genoemd worden, evenwel nog al eenige verwoesting is aangerigt. Het orgel en andere koperen voorwerpen, zich in die kerk bevindende, hebben geene schade bekomen.

Voorts is door dit onweder te Slochteren de haan van den kerktoren getroffen zonder dat dit nadeelige gevolgen heeft gehad. Eindelijk is onder Doezum een opper hooi door den bliksem aangestoken en verbrand.

Het blijkt alzoo dat dit onweder, 'twelk overal slechts kort van duur was, over de zuidelijke grenzen van deze provincie is heengetrokken.

Omtrent de in de zitting van de Tweede Kamer van Zaturdag ll. ingekomen wetsontwerpen betrekkelijk de spoorwegen worden de volgende bijzonderheden medegedeeld:

Het hoofddoel der drie voorstellen is, om tot stand te brengen een fonds en maatregelen te nemen tot aanmoediging en ondersteuning van spoorwegondernemingen in ons land. Van staatswege zullen de kosten gedragen worden voor de voorbereidende werkzaamheden tot opneming der lijnen, teekeningen, enz. en ten dien einde strekt het eerste ontwerp, om Hoofdstuk V van de staatsbegrooting over het loopende jaar te verhoogen met eene som van *f* 100,000. — Het tweede wets-ontwerp heeft de strekking, om de onteigening van vaste goederen en perceelen, benoodigd tot den aanleg van spoorweglijnen, vrij te stellen van alle registratie- en overdragtsregten. — Het derde wets-ontwerp verligt den grondslag, voor een op te rigten fonds, om daaruit spoorweg-ondernemingen aan te moedigen of te ondersteunen. Ten dien einde zullen 10 millioen guldens kapitaal in de schatkist aanwezig, worden bestemd tot aankoop van 2½, 3 en 4 pCts. nat. schuldbrieven, en dat kapitaal met de daarop loopende renten tot voorschreven einde dienen.

Bij de wets-ontwerpen is gevoegd eene kaart, die aanwijst de verschillende lijnen, welke ter exploitering door particulieren overgelaten, in het plan der Regering liggen. Die lijnen zijn verdeeld in *twee* klassen.

De eerste klasse omvat de volgende lijnen:

a) Harlingen, Franeker, Leeuwarden, Groningen, sluitende aan de Duitsche grenzen onder Leer.
b) Leeuwarden, Heerenveen, Steenwijk, Meppel.
c) Groningen, Assen, Meppel, Zwolle.
d) Kampen, Zwolle, Raalte, Deventer, Zutphen, Arnhem en Nijmegen.
e) Nijmegen tot de grenzen van Kleef.
f) Nijmegen, Venlo, Roermond, Maastricht tot de grenzen van Luik.
g) Zevenaar tot Rheine.
h) Vlissingen, Middelburg, Bergen-op-Zoom, Rosendaal, Breda, Tilburg en 's Hertogenbosch.
i) Nieuwe Diep, Alkmaar, Castricum, Zaanstreken, Amsterdam, aansluitende aan den Rijnspoorweg.
k) Utrecht, Vianen, Gorinchem en Breda.
l) Rotterdam, Dordrecht, Middelburg, Vlissingen met Venlo.
m) Leiden, Woerden, met aansluiting aan den Hollandschen spoorweg.
n) 's Gravenhage naar Scheveningen.

De tweede klasse omvat de volgende lijnen:

a. Utrecht, Amersfoort, Zwolle.
b. Raalte, Almelo naar de grenzen tot Rheine.
c. Breda in de rigting van Turnhout.
d. Tilburg naar Eindhoven in de rigting van Maastricht.
e. Castricum naar Haarlem, achter het IJ om.
f. 's Bosch, Grave en Nijmegen.

De lijnen van de eerste klasse beslaan 1076 Ned. mijlen, die van de tweede klasse 276 Ned. mijlen. De kosten voor den aanleg van de eerstgenoemde lijnen worden geraamd op *f* 89,100,000, die voor de tweede klasse op *f* 29,500,000. Bovendien worden de kosten van het maken van stroomvlotten over de Lek te Vianen, over de Merwede te Gorinchem, te Rotterdam en Dordrecht, benevens van bruggen over het IJ en de werken te Nieuwe Diep berekend op *f* 60,400,000, zoodat de gezamenlijke kosten van dit spoorwegnet geraamd worden op *f* 179,000,000.

In vijf bladz. druks, verkrijgbaar bij S. Mendes Coutinho te Amsterdam, wordt het antwoord gegeven op de vraag: »hoeveel in een jaar te Amsterdam aan sterken drank wordt besteed.” Als resultaat van het daartoe ingestelde onderzoek wordt het verbazingwekkende cijfer van *f* 1,995,000 opgenoemd.

AANBESTEDING.

Groningen, 13 Julij. Heden morgen had in een der lokalen van het provinciehuis de aanbesteding plaats van: 1) *het bouwen van een tolhuis aan den weg van Appingedam naar de Oostwolderpolderzijl, tusschen Appingedam en Farmsum.* Hierop was ingeschreven door J. J. Walker, H.zn., voor *f* 1947; E. Huizinga *f* 1883 en R. Meijer *f* 1847; — 2) *het doen van eenige vernieuwingen of herstellingen aan de provinciale werken langs het Reitdiep.* Hierop was ingeschreven door H. Wieringa, voor *f* 2875; H. B. Harkema *f* 2866, en T. v. d. Meer *f* 2669.

KERK- en SCHOOLNIEUWS.

's Gravenhage, 10 Julij. Door den kerkeraad der Waalsch-Herv. gemeente alhier is het volgende drietal predikanten opgemaakt: Bonnet, pred. te Frankfort a/M.; Gagnebin, pasteur-suffragant te Amsterdam, en Zubli, pred. te Delft.

Gouda, 11 Julij. Door den kerkeraad der Herv. gemeente alhier is het volgend drietal van predikanten geformeerd: dd. van Amerom, te Bolsward; Moens, te Edam, en Zeeman, te Welsum, waaruit beroepen is ds. van Amerom.

Woerden, 11 Julij. De kerkeraad der Herv. gemeente alhier heeft het volgend zestal van predikanten geformeerd: dd. Dekkers, te Chaam; Guldenarm, te Engwierum; Boer Knottnerus, te Oude en Nieuwe Wetering; Montijn, te Goudriaan; Schouten, te Koudekerke, en Verhoeff, te Nieuw-Loosdrecht.

— Te Katwijk aan Zee is beroepen ds. S. Hogerzeil, M.z., pred. te Nieuwe Tonge; — te Veenendaal, ds. Guldenarm, pred. te Engwierum; — te Almkerk en Emmichoven, ds. Tinholt, pred. te Wissekerke; — te Arnemuiden, de kand. J. van der Meulen; — te Velthuizen, graafschap Bentheim, ds. Hugenholtz, pred. te Emmen.

— Het departement voor de zaken der Hervormde Eeredienst heeft aan de synode kennis gegeven, dat het *alterum tantum* tot verhooging van predikants-tractementen in bijna tweehonderd gemeenten, gelegen in de provinciën Gelderland, Zuidholland, Noordholland, Utrecht, Friesland, Overijssel, Groningen en Drenthe, waar gezegd tractement nog geen *f* 800 bedraagt, is toegekend. In Zeeland, Limburg en Noord-Brabant, de drie zuidelijke provinciën des lands, vindt men geene gemeenten welke daarvan gebruik behoefden te maken; daar bedroegen die tractementen overal *f* 800 en daarboven. Het getal gemeenten alwaar nu minder dan *f* 800 tractement is, is thans zeer gering.

De vergelijkende examens te Annerveensch-Kanaal (Bijdr. Junij) zullen *niet* den 29sten Julij, maar den 1sten Aug. worden gehouden. De tijd van aangifte is thans tot den 18den Julij.

(*Ingezonden.*)

Rigting van den kunstweg door de gemeenten Leek en Marum.

Algemeen heerscht in de gemeenten *Leek* en *Marum* de vrees, dat het veelomvattend voorstel van de Ged. Staten in de Statenvergadering, *betrekkelijk den kunstweg door genoemde gemeenten gedaan*, het tot stand komen van dien weg zal verhinderen. Immers de onkosten der brug over het Hoendiep bij *de Poffert* zullen zeer aanzienlijk zijn, en de weg, die zou moeten loopen van *de Poffert* naar *Oostwold*, moet geheel onteigend worden, want men bedenke wel, dat er van *Oostwold* naar *de Poffert* thans geen weg bestaat. Deze weg zou buitendien moeten worden aangelegd door drassig land, 't welk zoo laag ligt, dat men des winters aldaar op schaatsen rijdt. Wanneer de Prov. Staten wezenlijk eene weldaad aan de gemeenten *Leek* en *Marum* willen bewijzen, dan zullen zij besluiten de rigting te volgen, die door de raden van beide gemeenten is aangegeven; dat is, over *Enumatil* van af de *Pasop* langs den Lindeweg, over *Tolbert* enz., met een zijtak van de Linde naar *de Leek*. Dan volgt men geheel en al den *ouden postweg*, langs welken de postwagen van *Groningen* op *de Lemmer* reed, voor dat de Drentsche straatweg was tot stand gekomen. Dat is de kortste der bestaande wegen van af *Enumatil* naar de *Friesche Palen*. Na het tot stand komen van de afwateringskanalen in het Westerkwartier kan zeer gemakkelijk de weg van af de Linde verlengd worden door *Midwolde*, *Lettelbert*, *Oostwold* naar *de Poffert*.

CORRESPONDENTIE.

Een bewoner in het noorden dezer stad vraagt, of het noodig is om in tijd van vrede (waarin wij ons thans mogen verheugen), sulk eene groote hoeveelheid buskruid in het magazijn alhier te moeten hebben, en zoude gaarne zien dat die voorraad meer verdeeld wierd en niet op eene enkele plaats zoo opgestapeld lag, te meer daar het verleden week bleek, aan welk groot gevaar onze halve stad daardoor is blootgesteld geweest.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 14 *Julij.*

Nederland Werk. Schuld	à	2½	pCt.	63 9/16.
Dito Dito	»	3	»	76 13/16.
Dito Dito	»	4	»	96⅜.
Oostenrijk Metalliek	»	5	»	76⅜.
Dito 1851 en 1852	»	2½	»	39 9/16.
Dito Nieuwe Litt. B	»	5	»	87⅜.
Dito Nation. Metall	»	5	»	78 3/16.
Spanje Onbep. St.	»	1¼	»	25 7/16.
Dito Binnenl	»	3	»	37⅞.
Portugal	»	3	»	45⅞.
Rusland Obl. *Hope* 1798 en 1816	»	5	»	105¼.
Dito Dito 1828 en 1829	»	5	»	103⅞.
Dito bij *Hope*	»	4	»	88 3/16.
Dito bij *Stieglitz*	»	4	»	87⅞.
N. Leening van 1855 bij *Stieglitz*, 5de serie	»	5	»	—
Dito. 6de serie	»	5	»	99⅜.

LONDEN, 14 *Julij.* Consols 92¼.

PARIJS, 14 *Julij.* Fransche 3 pCt. 66.90.

WEENEN, 14 *Julij.* Metalliek 5 pCt. *f* 83⅞. Nat. Leening *f* 85¼. Wissel op Londen *f* 10.09. Zilver *f* 4¼.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 9 Julij, *Engelsman* Schuringa en *Sap* Vasco de Gama, Rio de Janeiro; *de Jonge* Margaretha Arendina, Fiume.

TEXEL 9 Julij, *Visser* Drie Broeders, Londen.

VLIE 7 Julij, *Gruppelaar* Niessina, Newc.

HELVOET 10 Julij, *Timmermans* H. Willebrordus, Newyork; — 11 *Basberg* Beurs v. Amst., Riga.

OUD CALABAR 5 April, *Engelenburg* Decima, Amst.; is den 28 dito onder bevel van kapit. *Hugenholtz* naar Gaboon vertrokken; — 10 Mei *Bouwer* Jonkvr. Geertrui, Bahia.

St. GEORGE d'ELMINA 15 Mei, *Steenhuizen* Goudkust, Rott.

Bij WIGHT 8 Junij, *Jonker* Themis, v. Amst. n. Bristol.

CARDIFF 7 Julij, *Hazelhoff* de Vrede, Bremen; — 8 *Kramer* Vier Gebroeders, Gibraltar.

HAMBURG 8 Julij, *Boon* Wester-Schouwen, Porto Cabello; *Prins* Heerenveen, Maracaibo; — 9 *Visser* Twee Alida's, Triest.

CUXHAVEN 10 Julij, *Riepma* Agatha, Newc.

CHRISTIANIA 5 Junij, *Bontekoe* Zeemeeuw, Amst.

GOTHENBURG 5 Junij, *Jochems* Australië, Amst.

SWINEMUNDE 8 Junij, *Drent* Morgenster, Londen; — 10 *Blad* Noord-Holland en *Atzema* Elberdina, Amst.; *Pronk* Kiel, Koppenhage.

PILLAU 9 Julij, *Brouwer* Agina Uundina, Stettin.

SANDHAMN 4 Julij, *de Groot* Maria Reifina en 6 *Ekamp* Welvaart, Petersburg.

BOLDERAA 2 Julij, *Corporaal* Vr. Martha, Hamburg.

KROONSTAD 2 Julij, *Kemper* Nijverheid en *Bakker* Jonge Liefert, Stettin; — 3 *Moesker* Susanna, *Wijpkes* Geerdina en *Wolkammer* Albertina, Rott.; *Peper* Alida, Hartlepool; *Munneke* March. Gesina, Stettin; *Valk* Alida, Hamb.; — 3 *Lukens* Gesina Johanna en *Steffens* Jonge Andries, Amst.; — 4 *Bart* 3 Gezusters, Newc.; — 5 *Haack* Willem de Derde, Amst.; *Puister* Rieka, Inverkeithing.

Vertrokken.

TEXEL 11 Julij, *de Groot* Twee Zusters en *Fortuin* Cornelia, Lond.

VLIE 8 Julij, *v. d. Laan* Jantina Reinderdina, Wismar.

HELVOET 10 Julij, *Kamminga* Oldambt, Reval.

MADERA 18 Junij, *van Capelle* Ned. oorl. sch. Balie, Batavia.

VENETIE 4 Julij, *de Jonge* Malvina, Rott.

GENUA 4 Julij, *Vieman* Johanna Alida, Bat.; *Kroon* Jeanne, Konst.

LA ROCHELLE 9 Julij, *Visser* Zaanstroom, Amst.

ANTWERPEN 10 Julij, *Bakker* Harberdina, Petersburg.

CARDIFF 7 Julij, *Jonker* Maria Elisabeth, Singapore; *Lodewijks* Johannes Hendrikus Ferdinand en 8 *v. d. Menlen* Sooloo, Hong Kong.

LIVERPOOL 9 Julij, *Zeijlstra* Koning Willem III, Bat.

LIMERICK 8 Julij, *Beekman* Prov. Drenthe, Bremen.

HULL 8 Julij, *Woordman* Alberdina Edzina, Petersb.

HAMBURG 10 Julij, *Postema* Jacoba Hendrika, Stavanger; *Kroon* Hermine, Petersburg.

TRAVEMUNDE 8 Julij, *Kwint* Anna Beerendina, Oostzee.

PILLAU 7 Julij, *Sap* Broederliefde, Groningen.

DANTZIG 6 Julij, *Pluktje* Hermanna Hendrika, Gron.; *van Sluis* Annechiena, Hull; *Colle* Jonge Pieter, Dordrecht; — 7 *Pik* Burgem. van Setten, Zwolle; — 8 *Bilts* Jantina Eikema, Delfzijl.

BOLDERAA 5 Julij, *Drok* Catharina, de Maas; *Wijma* Stad en Landen, Holland.

KROONSTAD 1 Julij, *Hitman* Twee Gebroeders, Amst.; *Broekman* Helena, *Jentsema* Cornelia en *Koning* Geesiena, de Maas; *Lohman* Roelfina Gerardina, de Maas; *Bakker* Adriana Sophia, Harling.; *Biese* Alida Hendrika en *Mooi* Onderneming, Londen; *Edema* Marg. Gesina, Engeland; *Vlas* Marianne, Uleaborg; *Grilk* Anna Catharina, *Bosker* Ida Jacoba, *Kievit* Maria Catharina, *Drent* Tjapco Schuringa, *Cars* Roelfina, *Karst* Lambertha, *Visser* Johanna Petronella, *Doewes* Geerdina en *Koops* Lammechina, Koppenhage; *de Jonge* Castor, *Meeter* Filippus Cornelius en *Meeter* Hensina, Kiel; *Bos* Wietska, *Goedkoop* Noordster, *Venninga* Geertje Dijkstra, *Veenhuizen* Bougina Lammegina an *Mulder* Grietje de Groot, Stockholm; — 4 *Bakker* Vriendschap en *Landeweer* Zeevaart, de Maas; *Fekkes* Tjallinga Aurelia, Harlingen; *Bus* Tetta Margaretha, Schiedam; *de Weerd Jr.* Pieter, Hamburg; *Pott* de Spruit, *Everts* Geziena Catharina, *Smit* Allegonda Rensina en *Huges* Anna Catharina, Koppenhage; *Potjewijd* Agatha Geertruida, Elseneur; *Visser* Willem Fredrik, *Oldenburger* Catharina, *Vissinga* Gesiena Jantina, *Schuur* Aaltje Pronk, *Kruithoff* Alberdina Peterina, *Dooijes* Catharina en *Jonker* Anna Sophia, Stockholm; *Schenk* Arendina Anna Susanna, Koppenhage.

KOPPENHAGE 9 Julij, *Borst* Jacobus, Riga.

TONNINGEN gepasseerd 5 Julij, *Pronk* Gesina, Stettin; *van Dijk* Eva Hinderika, Bremen; *Olthof* Jantina, Wolgast; *de Jonge* Margar. Meijering, Zaandam; — 6 *Eisinga* Catharina Charlotta, Schiedam; *Heins* Frouwke Denekamp, Gron.; *Kramer* Annette Cathal. en *Kramer* Agatha Jacobina, Bremen; *Kramer* Rensina, Sleeswijk.

HOLTENAU gepasseerd 8 Julij, *Datema* Magritha Hendrika, Noordz.

In lading.

NEWYORK 24 Junij, *de Haan* Dina en *Visser* Gezusters, Amst.; *Brandt* Epaminondas en *Halbertsma* Johanna, Rott.

LONDEN 8 Julij, *Snoek* Jacoba Carolina, Rio de Janeiro; — 9 *de Grooth* Johanna Maria, Norrkoping; — 10 *Dijkstra* Geertina Harmina en *Mets* Verwachting, Dantzig.

LIVERPOOL 9 Julij, *van Wattum* Cornelia en Alida, Livorno; *Kiers Kok* de Hoop, Riga.

Zeilklaar.

LONDEN 7 Julij, *Pijbus* Geertruida, Koningsb.; — 9 *Pik* Maria Aurelia, Amst.; *Kramer* Harmonie, Petersb.; *Wilphorst* Joan Jacob, Nickerie; *de Jonge* Jantina, Newcastle.

LIVERPOOL 7 Julij, *Schippers* Fennechien, Riga.

STOCKHOLM 3 Julij, *Reinders* Jacoba Geziena, Oostzee.

Groningen, 14 Julij. Vertrokken het nieuwgebouwde schoonerschip Philadelphie, groot 155 ton, kapit. *A. R. Winters*, v. de Wildervank, met ballast naar Archangel.

Delfzijl, 13 Julij. Binnengek. 11 Julij, *Albers* Geziena Helena, *Middel* Trijntje Doornbos en *Leeuwe* Cornelia Anna, v. Noorwegen.

Vertrokken 12 Julij, *Römelingh* Noordster, n. Noorwegen.

Termunterzijl, 13 Julij. Binnengekomen 6 Julij, *Hesse* Geziena, v. Halte; *Klein* de Goede Verwachting, v. Jemgum; — 10 *Vos* de Goede Hoop, v. Halte.

Vertrokken 5 Julij, *de Vries* Eikelina, n. Borkum; — 8 *Burmann* Geziena en *Burmann* Maria, Leer; — 9 *van Dijk* Elisabeth en *Busschen* Antina, Oldersum; — 11 *Deters* Maria, Carolinerzijl.

Zeilklaar 12 Julij, *de Groot* Wierdinz Fokkelina en *Prins* de Jonge Barend, Hamburg.

Zoutkamp, 13 Julij. Zeilklaar: *Janknecht* Kooph. en Zeevaart, Harwich; *Bontekoe* Janna Lukkina, Archangel; *Rasker* Geertruida, Lond.; *Rasker* Reena, Poole.

De Sond gepasseerd.

8 Julij. *Mulder*, Antje, v. Oporto n. Riga, m. kurk.
de Groot, Cath. Geerdina, v. Liverp. n. Nerva, m. zout.
Woudstra, Jonge Kerst, v. Rott. n. Petersb., m. stukg.
Jager, Jeanne Agatha, v. Amst. n. Petersb., m. suiker.
Westers, Antina, v. Hull n. Koningsb., m. steenk.
9 —— *Mooi*, Noordstar, v. Newc. n. Petersb., m. steenk.
Mooi, Maria, v. Newc. n. Petersb., m. steenk.
Bontkes, Gezina Geertr., v. Newc. n. Petersb., m. steenk.
Doornbosch, Jetskalina Wija, v. Liverp. n. Nerva, m. zout.
Upmeijer, Alberdina, v. Liverp. n. Nerva, m. zout.
Mets, 4 Gebroeders, v. Rott. n. de Oostzee, m. ballast.
Hazewinkel, Catharina Hofland, v. Mars. n. Petersb., m. stukg.
Pot, Niessina Gebka, v. Liverpool n. Petersb., m. zout.
Topzant, Martha, v. Londen n. Wolgast, m. hout.
Brouwer, Alida, v. Liverpool n. Pernau, m. zout.
Wessels, Johanna Paulina, v. Liverp. n. Petersb., m. stukg.
Lindeboom, Margretha, v. Liverpool n. Nerva, m. zout.
Eefting, Harmanna, v. Liverpool n. Petersb., m. stukg.
Drent, Adm. Graaf v. Heiden, v. Hull n. Petersb., m. stukg.
Hendriks, Maria, v. Schiedam n. Memel, m. ballast.
Priebee, Gijsberta Wilhelm., v. Londen n. Stettin, m. cement.
Hoeksma, Corn. Wilhelm., v. Messina n. Petersb., m. zwavel.
Olthof, Catharina, v. Newc. n. Dantzig, m. cintels.
Freij, Hendrika Magrietha, v. Newc. n. Dantzig, m. cintels.
Leuning, Battruida, v. Londen n. Petersb., m. stukg.
Koning, Marchina Rosetta, v. Liverp. n. Stettin, m. zout.

De wind den 7 Julij Z.W.; den 8sten Z.W.; den 9den W.Z.W., W., W.Z.W.; den 10den W.Z.W.

LAATSTE BERIGTEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 11 Julij, *Kooij* Pollux, Bat.; *Velvis* Cath. Groeneveld, Brem.; — 12 *Bödeker* Loevestein, Bat.; *Kramer* Watergeus en *Kerkhoven* Doggersbank, Banjoew.; — 13 *de Jonge* Frouw. Elisabeth., Koningsbergen.

TEXEL 13 Julij, *Coerkamp* Elisab. Johanna, Koningsb.

VLIE 10 Julij, *Donema* Geertr. Johanna, Petersb.

HELVOET 12 Julij, *Gust* Magdalena Johanna, Riga; *Bagges* Thetis, Tromsöe.

HELGOLAND 9 Junij, *Lukkien* Ida, v. Grangem. n. Fredriksh.

LIVERPOOL 10 Julij, *Korte* Margaretha, Nizza.

DUBLIN 9 Julij, *Visser* Alida Anthonia, Smirna.

BATAVIA vóór 16 Mei, *v. Holdinga* Graaf v. Limburg Stirum en *Zuurdeeg* Metalen Kruis, Amst.

ARCHANGEL 27 Junij, *Albers* Preciosa en 28 *Mulder* Helena Maria, N. Diep; *Schacht* Speculation, Schied.; — 29 *Meijer* Franciscus, Termunterzijl; *Potjewijd* Vier Zusters Meijer, Delfz.; *Dijk* Maria, Brem.; *Bart* Eefka Maria, Lond.; — 30 *Meijer* Zeemeeuw en *Bakker* Maria, Rott.; *Schuur* Anna Elisabeth en *Smilde* Janna, Delfzijl; *Poort* Catharina, Harl.; *Brouwer* Jamke Schuringa, Grangem.; *Fekkes* Mathilda, Lissabon.

KROONSTAD 5 Julij, *Wijkmeijer* Anna, Stokholm; *van Dierendonk* St. Maria, Hamburg; — 6 *Lindeboom* Maria Theresia, Hamburg.

Vertrokken.

AMSTERDAM 11 Julij, *Roszberger* Juno, Surin.; *Hofker* Pegasus, Curaçao; *Landeweer* Capella, Liverp.; *Horn* Johanna Maria, Stettin.

TEXEL 12 Julij, *de Jong* Twee Gezusters, Yarmouth; *Ruygh* Morgenster, Archangel; *Hemmes* Triton, avont.

VLIE 10 Junij, *de Boer* 2 Gebroeders, Newc.; *Arrema* Vrije Fries, Archangel; *Hazewinkel* Dolphijn en *Hazewinkel* Juffer Grietje, Petersb.; *Huisman* Maria Margaretha, Arendsburg; *Hannema* Harlingen, Riga; *Hoedemaker* Onderneming, Fredrikst.; *Visser* Vriendschap, Noorw.; *Tiktak* Jantina Fennechina, avont.

HELVOET 12 Julij, *Vonk* Constantia, Bat.

FALMOUTH 10 Julij, *Pot* Broedertrouw, Londen.

GRAVESEND 10 Julij, *Wilphorst* Joan Jacob, Nickerie; — 11 *Posta* Unie, Riga.

CARDIFF 9 Julij, *Katoen* Trekvogel, Amst.; *Westenenk* Cosmopoliet, Hong Kong.

LISSABON 1 Julij, *de Goede* Verwisseling, Gibraltar.

LIVORNO 7 Julij, *van Oppen* Christina Maria, Antw.

MEMEL 7 Julij, *Helmers* Stad Steenwijk, Harl.

KROONSTAD 6 Julij, *Bakker* Harmina Catharina, *Giezen* Diana, *de Boer Sap* Zwaantina Thelina en *Stenger* Anna Margaretha Adriana, Koppenh.; *van Wijk* Anna Arnoldina en *Mulder* Afina Agatha, Stokh.; *Visser* Verwachting, Uleaborg.

HANDELSBERIGTEN.

Prijs van het Grof Roggenbrood.

GRONINGEN, 13 *Julij* 1857.
4 Nederl. ℔ 40 cent.

GRAANMARKTEN.

GRONINGEN, 14 *Julij.*

TARWE.		GERST.		Zw. Voer	40 ℔ *f* 3,90
Oude 70 ℔ *f*		N.W. 1856 52 ℔	*f* 5,15	- -	42 - - 4,10
N.Oml.1856 66 -	7,90	- 54 - -	5,55	- -	44 - -
- - 68 - -	8,70	- 56 - -	5,95		
- - 70 - -	9,50	Zomer 54 - -	5,35	BOONEN.	
- Old. 66 - -	7,65	- 56 - -	5,75	Paardeb.	*f* 7,25,50,75
- - 68 - -	8,45	Knobbe 60 - -	6,10		
- - 70 - -	9,25	- 62 - -	6,50	Gr. Erwt.	*f*
ROGGE.		HAVER.		Graauwe dito	*f*
N. Inl. 60 ℔ *f*		N. Dikke 36 ℔ *f*			
- - 62 - -	5,65	- - 38 - -	3,80	ZADEN, ENZ.	
- - 64 - -	6,25	- 40 - -	4,05	Koolz.	*f*
- - 66 - -	6,85	- 42 - -	4,30	dito	*f*
Oude 66 - -		- 44 - -	4,55	Zomerzaad	*f*
BOEKWEIT.		- 46 - -	4,75	Aveelzaad	*f* 15,25,50,60
N.Gr.Zd. 60 ℔ *f*	6,35	- 48 - -	4,95	G. Mosterdz.	*f*
- - 62 - -	6,85	- 50 - -	5,15	Lijnzaad	*f*
- - 64 - -	7,35	N.W.Voer 36 - -	3,60	Dederzaad	*f*
- Zw.- 60 - -	6,20	- - 38 - -	3,80	Gr. Gort	*f* 9,25,50,75 a *f* 10
- - 62 - -	6,70	- - 40 - -	4,00	Parel dito	*f* 13 a *f* 15,50
- - 64 - -	7,20	N. Zw. - 36 - -	3,50	Raapolie per vat	*f* 51½
Veen 64 - -	7,10	- - 38 - -	3,70		

Tarwe tot iets lagere prijzen met weinig handel. — Rogge prijshoudend. — Boekweit veel aan en 25 cent lager afgegeven. — Gerst slap en als genoteerd te vergeefs aangeboden. — Haver over 't geheel in een doen. — Boonen weinig in omgegaan. — Gort stil. — Aveelzaad met weinig handel in een doen.

AMSTERDAM, 11 *Julij.* Hennep: Bij partij is in Petersburger Rein tot *f* 64 gedaan, terwijl voor dito Halfrein *f* 57 besteed werd.

AMSTERDAM, 13 *Julij.* Van Tarwe alleen bij gerijven verkocht: 128, 129 ℔ n. witb. Pools. *f* 418, *f* 420; 127 ℔ b. dito *f* 395, *f* 400. — Rogge zonder handel. — Gerst: 114 ℔ Dantziger *f* 233. — Haver bij partij: 90 ℔ *f* 4,35. — Dantziger witte Erwten heden gedaan tot *f* 8½. — Heden werden 300 mudden Canariezaad tot vaste prijzen verkocht.

Koolzaad bij voorgaanden marktdag 2 p. vl. lager: op 9 vat in Oct., Nov. en April 84½ p. vl. — Lijnzaad zonder handel. — Raapolie dadelijk, maar vooral op levering lager afgegeven: op 6/w. *f* 52,75; vlieg. *f* 51,25; Sept. en Oct. *f* 49 a *f* 49,50 a *f* 49; Nov. *f* 49 a *f* 49,25 a *f* 49; Dec. *f* 49 a *f* 49,25 a *f* 48,75. — Lijnolie dadelijk en op levering iets flaauwer: op 6/w. *f* 47; vlieg. *f* 45,75; Sept., Oct., Nov. en Dec. *f* 45 a *f* 44,75. — Hennepolie op 6/w. *f* 51,50; vlieg. *f* 50. — Raapkoeken *f* 96 a *f* 100. — Lijnkoeken *f* 11¾ a *f* 14¼.

SCHIEDAM, 11 *Julij.* Moutwijn *f* 20,50; Jenever *f* 26; Amst. Proef *f* 27,25.

ROTTERDAM, 13 *Julij.* Tarwe: de toevoer van Zeeuws. was minder dan de vorige week, waardoor de puike soorten als voren langzaam opruimden, doch mindere kwaliteiten werden 20 ct. lager afgegeven. Roode met weinig prijsverandering, doch niet noemenswaardigen aftrek aan consumtie. — Rogge: Zeeuws. als voren. Buitenl. ruim prijsh., doch geringen omgang. — Boekweit prijsh. met eenig meerder vertier. — Gerst komt van Zeeuws. soorten bijna niet meer voor; bij gunstig weder wordt aanstaande week eenige toevoer van nieuwe verwacht. — Haver en Paardeboonen 20 ct. hooger. Bruine en Witte Boonen meest als voren. — Erwten: kooksoorten bijna zonder handel; mestingsoorten goed gevraagd. — Van nieuw Koolzaad was ca. 6 last ter markt, ongelijk van droogte en stuk, doch meest fijn en op het einde der markt nog onverkocht.

LONDEN, 10 *Julij.* De graanmarkt was heden niet druk bezocht en slechts een gedeelte der Engelsche Tarwe konde tot 2 sh. verlaging op de prijzen van l.l. Maandag worden geplaatst. In vreemde ging zeer weinig om, doordien koopers niet anders dan tot dezelfde prijsvermindering wilden nemen. Overige graanartikelen waren tot de koersen van Maandag goed te plaatsen.

Van den 13den. Engelsche Tarwe 3 sh. en vreemde 2 sh. lager zonder koopers. Zomergraan onveranderd.

BOTERMARKTEN.

GRONINGEN, 14 *Julij.* De prijs der boter was heden: 1ste soort de ¼ ton *f* 40 a *f* 41, 2de soort *f* 37 a *f* 38.

LEEUWARDEN, 10 *Julij.* De prijs der Boter was heden *f* 45.

AMSTERDAM, 13 *Julij.* De prijs der Boter was heden als volgt: Friesche *f* 45 a *f* 47; Kuinder *f* 44 a *f* 45; Kamper *f* 44 a *f* 46; Deventer *f* 39 a *f* 43; Zwolsche *f* 43 a *f* 45.

LONDEN, 11 *Julij.* De aanvoeren van Boter gedurende de afgeloopen week bestonden uit: van Harlingen 13,174 v., Havre 443, Ostende 367, Antwerpen 81, Amsterdam 40/2, Rotterdam 3450, Hamburg 200, Schiedam 137, Nantes 241, Cherbourg 54. De noteringen zijn: beste Friesche 106 a 108 sh., surplus 98 a 102 sh., 2de kwal. 80 a 86 sh., Hollands. 82 a 86 sh., Kamper en Zwolsche 102 a 106 sh., Bosscher 80 a 84 sh., Groninger 86 a 90 sh., Emden en Leer 94 a 96 sh.; Holst. en Kiel 104 a 106 sh., Fransche 78 a 80 sh. Vreemde goed gevraagd en prijzen aanmerkelijk hooger.

LONDEN, 13 *Julij.* Friesche Boter 104 sh., Gron. 84 sh.

VEE- en PAARDENMARKTEN.

GRONINGEN, 14 *Julij.* De aanvoer van runderen bedroeg heden ruim honderd stuks; de prijzen van l.l. Dingsdag waren moeijelijk te bedingen: kalfkoeijen van *f* 120 tot *f* 150 en hooger; melkkoeijen van *f* 100 tot *f* 140; vetten van 25 a 28 ct. het halve Ned. ℔; schapen ruim ter markt, de handel niet vlug; varkens schaarsch aan en meest allen opgeruimd.

— Op de gisteren alhier gehouden paardenmarkt was een ruime aanvoer, doch de handel flaauw; werkpaarden van *f* 150 tot *f* 250; de beste soort van *f* 300 tot *f* 400 en hooger.

LEEUWARDEN, 10 *Julij.* Aangevoerd 450 à 500 runderen, waarvan 100 vetten, de overige melk- en kalfkoeijen; de handel was in flaauwere stemming; 140 à 150 kalveren, die lager werden afgegeven, alsmede de schapen, 300, die zeer weinig begeerd waren; de aanvoer van varkens en biggen bedroeg nagenoeg 300, en worden bij voortduring zeer hoog verkocht.

LONDEN, 10 *Julij.* Aan de veemarkt was de kooplust niet van belang en van alle soorten werd slechts weinig tot de vorige notering verhandeld.

LONDEN, 13 *Julij.* De aanvoer ter veemarkt bestond uit 4763 runderen, 434 kalveren en 27,460 schapen, die allen veel lager in prijs waren.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 13 *Julij.*

Nederl. Werkel. Schuld 2½ pCt. 63⅝; Dito Dito 3 pCt. 76⅞; Dito Dito 4 pCt. 96½. — BELGIE, bij *Rothschild*, 2½ pCt. 53⅛. — SPANJE, Onbep. Stukken 1¼ pCt. 25⅛; Dito Binnenl. 6/m. 3 pCt. 38; Dito Buitenl. 85 £ 3 pCt. 43⅛. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. $46\frac{1}{16}$; Dito 1856, 3 pCt. $45\frac{7}{16}$. — RUSLAND, bij *Hope* en Co. 1798 en 1816 5 pCt. 105¼; Dito te Londen 4½ pCt. 96⅝; Dito bij *Stieglitz*, 1855, 6de serie, 5 pCt. $99\frac{4}{5}$. — OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. $76\frac{7}{16}$; Dito Dito 2½ pCt. 39¾; Dito rente Amsterdam, 1834, 5 pCt. 87⅝; Dito Nationale Metalliek 5 pCt. $78\frac{3}{16}$. — MEXICO, Onbep. Stukken 3 pCt. 21¾.

ADVERTENTIEN.

Grondwet.

In de vergadering van den 13den Julij zijn bij de **eerste stemming** tot **KANDIDATEN** voor het **Lidmaatschap** van den **Raad** verkozen:

De Heeren **J. TH. DOORNBOSCH.**
J. SLOT.
E. DOMMERING.
Prof. **J. BAART DE LA FAILLE.**
Mr. **J. H. GEERTSEMA, C.z.**
K. MESDAG en
A. de MONCHY,

de zes eersten met algemeene stemmen, en de laatste met negen van de dertien stemmen.

De aanwezige leden: ALINGS, BEEKHUIS DAMSTÉ, P. L. FOLMER, J. G. HOLTHUIS, JAN MEIJER, J. POST, P. H. PFEIFFER, P. R. ROELFSEMA, W. J. ROELFSEMA, J. J. SCHEEPERS, A. R. SORMANI, B. D. H. TELLEGEN, H. A. WIJNNE.

Voor Schoonoord

is nog uit *Groningen* in DANK ontvangen, van *een onbekende*, een Muntbiljet à TIEN GULDEN.

ODOORN, 12 Julij 1857.

Namens de Commissie:
J. W. LIEFTINCK.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

*** Getrouwd:

MENNO K. BROUWER
en
GEERTRUIDA KLATTER.

NIEUWE PEKELA, 9 Julij 1857.
Eenige kennisgeving.

*** Getrouwd:

S. A. KIEWIET DE JONGE
en
A. M. ADRIANI HOEN.

GRONINGEN, 13 Julij 1857.

*** Bevallen van eenen ZOON STIENTJE HARMS PIETERS, geliefde Echtgenoot van

J. H. TER BEEK,
Steenhouwer.

GRONINGEN, 13 Julij 1857.

*** Heden avond overleed onze waarde Oom, JOHANNES HINDRIKS SMIT, Weduwnaar van MARTJE HARMS MENSENGA, in den gezegenden ouderdom van 89 jaren en ruim 5 maanden.

NOORDBROEK, 9 Julij 1857.

N. H. SMIT.
Mede namens de overige Familie.

*** Ofschoon wel voorzien, overleed heden nog onverwacht, na een langdurig lijden, onze jongste Dochter ANNA, in den jeugdigen leeftijd van ruim 17 jaren.

WINSCHOTEN, 9 Julij 1857.

J. BERGMAN.
T. BERGMAN — SMIT.

*** **D. A. THIEME**, te *Arnhem*, heeft uitgegeven:

DRIE VOORLEZINGEN

VAN

Dr. L. S. P. MEYBOOM,

Predikant te Amsterdam.

I. Gezigts- en Verstandsbedrog. — II. Over Microscopisch en Telescopisch zien. — III. Het verband tusschen Wetenschap en Kunst.

(Overgedrukt uit *de Tijdspiegel.*) Prijs *f* 1.

*** Bij de Erven **C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA** is verkrijgbaar:

Rapport van de Commissie

uit den Raad der Gemeente Groningen

EN

MISSIVE

van de Kamer van Koophandel en Fabrijken,

betrekkelijk de Verbetering der

KANALEN

in de Provincie Groningen.

Prijs 50 Cent.

STATEN

DER

MOLENKOLONIËN

GELEGEN

TUSSCHEN HET REITDIEP EN HET DAMSTERDIEP, IN DE VIER KERSPELEN-, BELLINGWOLDER-, TERMUNTER-, OTERDUMMER- EN DRIE-DELFZIJLEN-ZIJLVESTENIJEN EN BEZUIDEN HET WINSCHOTERDIEP EN DEN A-STROOM,

IN DE

PROVINCIE GRONINGEN.

Prijs 30 Cent.

HAGELSLAG.

REKENING en **VERANTWOORDING**, ingevolge Art. 11 van het REGLEMENT van dezen **Onderlingen Waarborg voor de Provincie Groningen**, op DONDERDAG den 16den Julij 1857, des namiddags te vier uur, in het GEMEENTEHUIS te *Beerta.*

Namens het Bestuur:
De Secretaris en Ontvanger der Maatschappij:
B. CRAKER.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zal, op DONDERDAG den 20sten Augustus 1857, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein T. ALING, te *Helpen*, publiek worden verkocht:

Eene **BUITENPLAATS**, genaamd ***RUSTLUST***, bestaande in nieuw vertimmerde HEEREN BEHUIZING, fraaijen KOEPEL, nieuw getimmerd KOETSHUIS, STALLING, DRUIVEKAST, wél-aangelegden, van vele fijne VRUCHTDRAGENDE BOOMEN voorzienen TUIN en BOSCH, staande en gelegen aan den Achterweg te *Helpen.*

Om te aanvaarden den 1sten November 1857.

Te bezien daags vóór en op den Verkoopdag, des namiddags van 2—6 uur, op BEWIJZEN VAN TOEGANG, tegen betaling van 10 Cent, ten **voordeele van de Armen der Gemeente *Haren***, te bekomen ten Kantore van den Notaris.

ZEEUWSCH IJPEN EN ESSCHEN HOUT.

MAANDAG den 20sten Julij 1857, des morgens te 11 uur, zal, op de Werf van J. DE HAAN, buiten het Kleine-poortje bij *Groningen*, publiek, *voetstoots* worden verkocht:

Eene aanzienlijke partij **ZEEUWSCHE IJPEN** en **ESSCHEN STAMMEN**, waaronder een **extra zware ESSCHEN STAM.** Van heden af te bezien.

HEKKEMA & BARLINCKHOFF.

BOELDAG,

op MAANDAG den 20sten Julij 1857 en volgenden dag, telkens te 1 uur, ten verzoeke en aan de Boerenplaats van de Erven SIJWERT WILLEMS SCHATTENBERG, bij de Loppersummer-klap, te *Loppersum*, van:

6 beste PAARDEN (waaronder eene Voolde Merrie), 16 Stuks HORENVEE, 24 SCHAPEN en LAMMEREN, 2 VARKENS, 3 BOERENWAGENS, alle BOEREN-, KERN- en MELKGEREEDSCHAPPEN, **DEN MEST, MOBILIA,** ENZ. — Voorts 7 B. HAVER, 1 B. TARWE, 1 B. BOONEN, 4 B. TOPGRAS en 18 B. WEIDELAND. — 1sten Dag **levende Have.** 2den Dag **Veldgewassen.**

J. H. GLAS.

*** Mr. **A. J. VAN ROIJEN**, Notaris te *Onderdendam*, zal, op DONDERDAG den 23sten Julij 1857, des avonds te 5 uur, ten na te noemen Behuizing, publiek, bij Strijkgeld presenteren te verkoopen:

Eene ruime, wel onderhoudene en zeer ter nering staande **BEHUIZING**, get. no. 11, zijnde een van ouds beklante ***WINKEL*** en ***KREMERIJ***, met annexe **SCHUUR**, en de BEKLEMMING van het HEEMSTEDE, GROND, TUIN en APPELHOF, doende 's jaars op Mei *f* 6—00 tot huur, staande en gelegen te *Westernieland*, nagelaten door wijlen TRIENTJE JANS BENES, Wedw. W. J. KOITER; om na den Boeldag te aanvaarden.

Informatiën zijn te bekomen ten Kantore van

Mr. A. J. VAN ROIJEN.

HOUTVEILING,

ONDER WERKELIJKE HOUTKOOPE

op ZATURDAG den 18den Julij 1857, des voorm te 11 uur, aan de Fabrijk en ten Huize van HOUT bij *Winneweer*, aan 't Damsterdiep, van:

Eene groote partij **GEZAAGDE HOUTWAR** waarvan een gedeelte voetstoots zal worden verkoch

G. M. DOORNBOS.

*** Mr. **R. M. A. DE MAREES VAN SW DEREN**, Notaris te *Ezinge*, zal, op DINGSDAG 21sten Julij 1857, des avonds te 6 uur, ten Huize van Kastelein K. JONKER, bij *Aduard*, ten verzoeke van Heer W. TONCKENS, publiek verkoopen:

Het **TOPGRAS** van ongeveer tien zen LAND, *de Osseweide* genoemd, ge nabij den Rijksstraatweg bij *Aduard.*

Mr. R. M. A. DE MAREES VAN SWINDERE

UIT DE HAND TE KOO

Eene **HEEREN BE ZING** met derzelver **TUI** en ongeveer zeven Bunders **LA** Te bevragen bij den Eig en Bewoner EDZES, te *gezand.*

TE HUUR:

Eene ruime **BERG-** of **WERKPLA** met ZOLDER, WELPUT en STALLING, i Pelsterstraat Te bevragen aan het BU dezer COURANT.

STOOM-CICHOREI- EN BLAAUWSELFABRI

VAN

J. S. Havinga Oortwijn.

Door deze wordt aan den Handel ter kennis gebr dat de Prijs der beste, *onvervalscht gefabriceerde* **CHOREI** uit bovengenoemde Fabrijk met *f* 2— de **100 Ned. Pd. VERHOOGD** is, en alle orders ten uitvoer kunnen worden gebragt. PR COURANT der BLAAUWSELS op aanvraag te bekome

De ondergeteekende maakt aan be hebbenden bekend, dat hij zijne **CHOREI ten tweeden m** met **één gulden** per **100** heeft **OPGEZET.**

GRONINGEN, 12 Julij 1857.

J. PIETERS.

De ondergeteekende maakt door de kend, dat hij zijne **CICHORE 100 Ned. ℔ *f* 2** heeft **V HOOGD.**

HOOGEZAND, 11 Julij 1857.

G. J. BENES.

Volgens eene geplaatste Advertentie 10den dezer, schijnt men het ge Publiek op het minder verkieslijke **ZOOGENAAMDE FLACO** attent te willen maken, die, niettegenstaande dat, ondergeteekende naar derzelver inhoud tegen den zuini Prijs à 80 Cts. per Flacon, onder minzame aanbeve **blijven aangeboden**, zoo ook bij meerdere of mi hoeveelheid; benevens **fijne HAVANNA** en a **SIGAREN.**

H. VAN DER PLAATS.

233e Staats Loteri

Ten KANTORE van **I. en J. OPPENHEI** Boek- en Stads-Drukkers aan de Noorderhaven, zij voor de EERSTE KLASSE dezer LOTERIJ **LOTE** bekomen.

☞ De Trekking begint **MAANDAG.**

DE PERSOON VAN

IKE CORNELIS RENSEMA

Houtzaagmolenaarsknecht, dienstpligtig bij het 7de R ment Infanterie, 2de Bat. 1ste Komp., wordt, zoo hij in leven is, aangemaand, om onverwijld tot de door **verlaten Dienst** terug te keeren, of anders **on dellijk** het door hem **l.l. Mei ontvangen HA GELD** te restitueren.

Nieuwe Harings

25 Cent, bij J. H. BOSS.

VOORLOOPIG BERIGT.

DE JAARLIJKSCHE

HARDDRAVERI

te *WINSCHOTEN*

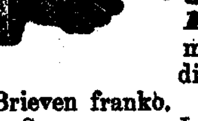

zal plaats hebben op DONDERDAG 13den Augustus 1857; de **Prijs, pla van Aangifte** en **tijd van Rijdi** zullen nader worden worden bekend gem

De ondergeteekende vraagt eenen **LO JONGEN**, om tusschenbeide in ***BOEKWINKEL*** werkzaam te met KOST en INWONING, om dadelij dienst te treden.

Brieven franko.

SAPPEMEER, Julij 1857.

T. VAN DER BAAN.

STOOMBOOT EN DILIGENCE

GENAAMD

HARLINGEN.

DIENST TUSSCHEN

Amsterdam, *Harlingen*, *Leeuwarden* en *Groningen*,

zonder oponthoud te LEEUWARDEN.

VERTREK VAN

AMSTERDAM,	ZONDAGS, WOENSDAGS en VRIJDAGS,	's morgens	te	7	uur.
GRONINGEN,	» » »	's avonds	»	11	»
LEEUWARDEN,	MAANDAGS, DONDERDAGS en ZATURDAGS,	's morgens	»	5	»
HARLINGEN,	» » »	»	»	8	»

AANKOMST te ***AMSTERDAM***, ongeveer één uur voor Beurstijd.
» » ***GRONINGEN***, 's avonds ongeveer te 10 uur.

ZOMERDIENST

TUSSCHEN

Amsterdam, *Harlingen* en *Leeuwarden*.

VERTREK VAN

AMSTERDAM, MAANDAGS NAMIDDAGS te 3 uur.
LEEUWARDEN, DINGSDAGS MORGENS te 8 uur.
HARLINGEN, » VOORMIDDAGS te 10½ uur.

KANTOOR te *Amsterdam* **IN** de **Nieuwe Stads-Herberg.**

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.